

Måste jag tävla på idrotten i skolan?

Carolina Arnesson

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Självständigt arbete på grundnivå 15 hp 107:2011

Idrott fritidskultur och hälsa för skolår F-6. Ht-2011

Seminariehandledare: Bengt Larsson

Handledare (Examinator för lärarprogrammet): Mia Heurlin-Norinder

Examinator: Åsa Liljekvist

Sammanfattning

Syfte och frågeställning

I hur stor utsträckning används tävlingspraktiken i Idrott och Hälsa, och hur påverkar detta ämnets karaktär?

Jag ska i min undersökning försöka se hur elever i skolan upplever tävlingar under idrotten i skolan. Jag kommer att använda mig av Lars-Magnus Engströms (2002) teori om idrottens praktiker och logiker, vilka redogörs närmare för under punkten Teoretiskt perspektiv. Jag vill finna de känslor och tankar som uppstår då eleverna försätts i den s.k. tävlingspraktiken, där aktiviteten i sig handlar om jämförande. Jag kommer även kort att försöka undersöka hur en pedagog i ämnet ser på tävlande i skolan och om dennes uppfattning om tävlingar stämmer överens med barnens.

Metod

Jag har i denna studie valt att göra en kvalitativ undersökning, dvs. att försöka att på djupet se de kvaliteter och benägenheter som framkommer från studien. Tillvägagångssätt för att samla data har varit intervjuer med 8 elever och 1 pedagog och observationer av 10 lektioner i ämnet Idrott och Hälsa.

Resultat

Denna studie är relativt liten, därför går det inte att dra några faktiska slutsatser, men av de elever jag intervjuat och vad jag sett på lektionerna får jag uppfattningen att det nog kan vara så att tävlande ändå är omtyckt hos de flesta elever. Merparten svarade på mina frågor att tävling är engagerande och roligt och att aktiviteterna då får mer poäng. Ett fåtal påpekade negativa aspekter av tävling såsom jämförande, stress och press att göra rätt och den oro detta skapar.

Slutsats

Det kan nog vara så att tävling gärna kan användas i skolan, men på ett genomtänkt sätt som inte pekar ut någon. Själva jämförande momentet verkar inte vara gynnsamt på något sätt, varken enligt pedagogen eller barnen, så det kan vara detta man måste få bort.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Bakgrund	2
2.1 Etik kring idrott.....	3
2.2 Litteratur.....	4
3. Syfte, frågeställning.....	5
3.1 Underfrågor.....	5
4. Teoretiskt perspektiv.....	5
4.1 Teoretiskt perspektiv 1: Engström Praktiker.....	6
4.2 Teoretiskt perspektiv 2: Genus.....	8
5. Metod.....	9
5.1 Urval.....	9
5.2 Genomförande.....	9
5.3 Etiska aspekter.....	9
5.4 Motivering av vald metod.....	10
5.5 Realibilitet.....	11
5.6 Validitet.....	11
5.7 Bortfall.....	11
6. Resultat.....	11
6.1 <i>Hur frekvent används tävlingspraktik i skolidrotten?</i>	12
6.2 <i>Effekter av tävlingspraktik?</i>	13
6.3 <i>Flickor och pojkar tillsammans eller åtskilda?</i>	14
6.4 <i>Tävling och rangordning ur ett genusperspektiv</i>	16
6.5 <i>Tankar kring tävling</i>	17
7. Diskussion.....	18
7.1 <i>Hur frekvent används tävlingspraktik i skolidrotten?</i>	18
7.1.1 slutsatser.....	19
7.2 <i>Effekter av tävlingspraktik</i>	19
7.2.1 slutsatser.....	20
7.3 <i>Flickor och pojkar tillsammans eller åtskilda?</i>	20
7.3.1 Slutsatser.....	23
7.4 <i>Tävling och rangordning ur ett genusperspektiv</i>	23

7.4.1 Slutsatser.....	24
7.5 Tankar kring tävling.....	25
7.5.1 Slutsatser.....	26
7.6 Metoddiskussion.....	26
Epiolog.....	27
8. Källor.....	28
9. Bilagor	
Bilaga 1: Brev till Målsman	
Bilaga 2. Intervju med Pedagogen	
Bilaga 3-9: Intervju med elever	
Bilaga 10: Observationsschema tävling	
Bilaga 11: Intervjuformulär elever.	

1. Inledning

Jag har under min utbildning till att bli lärare i Idrott och Hälsa för år f-6 lärt känna begrepp som *Tävling och Rangordning, Lek och Rekreation, Natur och Friluftsliv* osv. vilka alla av idrottsforskaren Lars-Magnus Engström (2002) benämns ”praktiker”. Jag intresserar mig speciellt för logiken *tävling och rangordning* i den här studien och ska försöka skilja ut det specifika för den. I egenskap av idrottslärare kan man försätta barn i dessa olika praktiker, och innehållet i lektionen förändras beroende på vilken praktik som används. Jan Eric Ekberg och Bodil Erberth menar t.ex. att tävling *hämmar* kreativitet och fantasi (Ekberg & Erberth, 2000. Sid 107). Speciellt inom bollspel används praktiken tävling och rangordning mycket frekvent.

Jag vill undersöka hur mycket tävlingspraktiken används i skolidrotten och hur det påverkar lektionsinnehåll och lärande, samt dess effekter. Några allmängiltiga frågor jag ställer mig och undringar jag har i denna studie är såsom; påverkas barnen positivt eller negativt av tävlande i skolan, och hur påverkas lärandet vid användande av praktiken? Gynnas vissa elever av denna praktik och missgynnas andra? Vilka effekter har användande av tävlingspraktiken i skolans Idrott och Hälsa för klassen respektive läraren? Går det att identifiera några skillnader i hur pojkar respektive flickor reagerar på tävlingspraktiken, och några skillnader i deras lärande? Får man en positivare stämning om tävling och rangordning inte används, och blir den psykiska hälsan överlag bättre? Hur kan man se på tävlingspraktik i skolidrotten i ett barnperspektiv och genom barns perspektiv? Jag är medveten om att jag inte kommer att kunna besvara alla dessa frågor i denna undersökning, utan flera av dem får bli föremål för vidare forskning.

Barnperspektiv är diskursen om barn, den samhällssyn som finns på barn och syn baserad på forskning om barn (Sommer, Dion. 2005). Kanske styrs idrottsundervisningen mer utifrån ett barnperspektiv och den rådande diskursen om hur barn lär och inte utifrån barns perspektiv med barnen som informanter. I min studie kommer jag att prata med och intervjua barn i en skola med klasser från f-6, för att få en uppfattning om hur barn själva upplever tävlande i idrotten i skolan.

2. Bakgrund

Jag har själv märkt under lektioner i idrott och Hälsa jag hållit i, samt sett då andra lärare hållit lektioner hur tävlingspraktiken förändrar lektionen markant. Ofta ter det sig som att eleverna glömmet bort innehållet och kunskapen de ska förvärva under lektionen och blir alltför fokuserade på tävlingen. Tävlingen blir det viktigaste i sammanhanget och regler behöver inte nödvändigtvis följas till punkt och pricka. Det som jag tycker mig ofta uppstår i de här situationerna är att en del elever blir helt tagna av aktiviteten och har jätteroligt, medan en del andra gör sitt bästa för att dra sig undan och deltar så lite som möjligt. Vad beror detta på? Är det vissa elevers osäkerhet inför tävling, inför att bli jämförda med andra? Är det att plötsligt hamna i centrum eller att en viss vinkling på sparken varmed man touchar bollen i fotboll plötsligt har en avgörande betydelse och denna press detta skapar?

”I ett lekfullt umgänge där alla förstår och accepterar ”leksignalen” (...) där skämt och humor får härska fritt, finns inte rädsla för att misslyckas att bli bedömd och jämförd.” (Ekberg & Erberth, 2000. Sid. 107).

Det är alltså rädslan för att bli värderad i den uppgift man utför som skapar denna avoghet inför tävling. Tävling handlar alltid om konkurrens och en vinnare och förlorare utses alltid, och vem vill vara förlorare? (Ekberg & Erberth, 2000. Sid. 109). Övervägande konkurrenstänkande och inriktning på prestation och resultat kan göra att barnet grundar sin idé om sig själv och sin självkänsla på sina prestationer (Ekberg & Erberth, 2000. Sid. 110). Jag vill här hänvisa till Pierre De Coubertins (olympiska spelens grundare) uttryck som lyder ungefär

”Det viktigaste är inte att vinna, utan att kämpa väl”.

Jag har genom att läsa facklitteratur, se t. ex Claes Annerstedts *Idrottsdidaktisk reflektion* (1995) och Håkan Larssons & Jane Meckbachs *Idrottsdidaktiska Utmaningar* (2007) och att ta del av föreläsningar om ämnet Idrott och Hälsa och olika undersökningar inom detta

förstått att användandet av praktiken Tävling och Rangordning är relativt frekvent i skolan. Enligt Folkhälsoinstitutet (1996) slås fast att undervisningen i Idrott och hälsa i skolan fortfarande är prestationinriktad (Folkhälsoinstitutet, 1996. *Vårt behov av Rörelse* ; Ekberg & Erberth, 2000. Sid. 124).

Historiskt sett har inte tävling använts så länge i skolämnet Idrott. Under i princip hela 1800-talet dominerades skolidrotten av s.k. Linggymnastik, vars grundare var Per-Henrik Ling. Detta var en typ av gymnastik där bestämda rörelser skulle utföras på ett systematiskt sätt var grundad på kroppens fysiologi och en uppfattning om hur dennas olika muskler skulle tränas. Rörelserna likande militäriska övningar, och var knappast så väldigt roligt eller inspirerande, det hela utgjordes endast av ett nyttoperspektiv. Ända in på 1940-talet försvarades denna slags gymnastik av de s.k. Lingianerna även om den Engelska idrotten började få fäste i Sverige (Engström, 2010. Sid. 20). Redan under idrottens framväxt poängterade företrädarna för gymnastiken tävlingsidrottens och tävlingslekarnas prestationstänkande och utslagningskraft mot de fysiskt ”svagare” eller mindre begåvade eleverna.

Utvecklingen gick ändå från 1900 talets mitt stadigt i riktning mot ett större användande av tävlingsidrott i skolan, och idéerna om gymnastikens betydelse minskade mer och mer (Engström, 2010. sid. 20-21).

2.1. Etik kring idrott

Hur kan undervisningen i ämnet Idrott och Hälsa i skolan gå till utan att hänga ut någon elev eller vissa grupper? Det finns etiska aspekter att ta hänsyn till som lärare eller utövare i ämnet. Ekberg och Erberth pekar i sin genomgång om idrottsetik i boken *Fysisk bildning* på hur idrotten ska präglas av en positiv atmosfär, avspändhet, och att lära sig något (Ekberg & Erberth, 2000. Sid. 114).

Idrott och hälsa är ett brett ämne såväl som de andra som finns i läroplanen för grundskolan. Ämnet har tydliga mål och både rörelsekompetens och social kompetens mm ska strävas mot. Ekberg & Erberth tydliggör ämnets innehåll med hjälp av följande begrepp:

Rörelsekompetens, Hälsa, Upplevelseperspektiv, Psykosociala perspektiv, Etiska och Moraliska perspektiv, Kultur, Natur och miljö, Lek och kreativitet. (Ekberg & Erberth, 2000.

Sid.126). Bland dessa nämns inte alls *Tävling* eller *Prestation*. Ämnet är hälsoinriktat, det handlar enligt Håkan Larsson om att göra sig erfarenheter av rörelse och rörelseupplevelser, att lära känna sin kropp (Larsson mfl. 2007. Sid. 280-281).

2.2 Litteratur

I min studie kommer jag att använda mig om ett antal böcker skrivna av olika idrottsforskare och avhandlingen *Ungdomarna och Idrotten* av Bengt Larsson (2008). Lars-Magnus Engströms böcker *Idrott som social markör* (1999) och *Smak för motion* (2010) tar upp skillnader i idrottande beroende på social position och beskriver och använder sig av Pierre Bourdieus begreppsapparat, vilken även jag kommer att använda i min studie och som jag redogör för under punkten teoretiskt perspektiv. Engström beskriver sin teori om olika idrottspraktiker, och kopplar till Bourdieus tankar om habitus och smak som en faktor i inställning till idrottande, samt kopplar idrott till social ställning och socioekonomisk position. Ekberg & Erberth tar i *Fysisk Bildning – om ämnet idrott och hälsa* (2000) upp skillnader mellan flickor och pojkars idrottande samt förklarar ämnet Idrott och Hälsas position i skolan och samhället idag och vad det står för. Annerstedts antologi *Idrottsdidaktisk reflektion* (1995) talar bl. a. om prestationstänkande kring idrott och vad detta för med sig vilket jag kommer att studera i min undersökning. I Larsson & Meckbachs antologi *Idrottsdidaktiska utmaningar* (2007) har jag tittat på tankar och studier om kroppen och kroppslighet och hur detta ses ur ett idrottsperspektiv. För att få kunskap om lek och lekens varande och betydelse för barn, samt skillnaden mot tävling har jag använt mig av Birgitta Knutsdotter – Olofssons bok *I lekens värld* (1992) där hon beskriver begrepp som *lekvärld*, *annat medvetandetillstånd*, *fantasi*, och *leksignal*, vilka kan ställas mot begrepp om tävling som *prestation*, *jämförande*, *vinnare* och *förlorare* osv.

3. Syfte, frågeställning

Jag vill i denna studie ta reda på hur fenomenet tävling i skolan ser ut.

3.1 Frågeställningar

- I hur stor utsträckning används tävlingspraktiken i Idrott och Hälsa?
- Hur påverkar detta ämnets karaktär i form av atmosfär och kunskapsinhämtning?
- Vilka effekter får tävling för klassen/ gruppen och det enskilda barnet, samt pedagogen?
- Hur kan tävlingslogik ses ur ett genusperspektiv?

4. Teoretiskt perspektiv

Jag har under min tid som idrottslärar- student upprepade gånger hamnat i situationer där jag insett att samma aktivitet kan genomföras på många olika sätt. Hur samma aktivitet läggs upp kan se mycket olika ut och ger helt olika resultat för deltagarna. Det är två helt skilda saker att spela fotboll där det tydligt är ett tävlingssammanhang och poängräkning, mot att ”lira” med vännerna på fritiden för skojs skull och ”på lek”. Aktiviteten sätts in i olika praktiska sammanhang vilket upplevs på skilda sätt.

4.1 Teoretiskt perspektiv 1: Engströms Praktiker

Jag kommer utifrån det jag skrev ovan i mitt forskningsarbete att ta utgångspunkt i Engströms teori om olika praktiska logiker, eller annorlunda uttryckt: praktikens logiker. Jag kommer här att använda mig av följande litteratur: *Smak för motion* (2010) av Engström. Även Pierre Bourdieus (1984) resonemang om individers *habitus* är här relevant att ta hjälp av och hur det påverkar deras intresse för olika fritidsaktiviteter. *Habitus* handlar om en individs vanor, tänkesätt, benägenheter och smak för att uttrycka det kort. Jag kommer dock inte att fokusera mitt arbete kring *habitus*, då forskningsarbetet då blir alltför omfattande, men att i korthet försöka bestämma individers *habitus* tror jag kan hjälpa mig att förstå varför en viss person anser sig passa in i en viss logik och praktik i Idrottssammanhang. Enligt Larsson är det inte bara det som för stunden verkar roligt som bestämmer vad en person uppskattar för aktiviteter, utan har visat sig bestå av ett antal olika faktorer såsom *habitus*, sociokulturellt kapital, ekonomiskt kapital och utbildningskapital (Larsson, 2008. sid 115-123; Engström, 2010).

Engström (2010) delar upp de s.k. logikerna i tre huvudkategorier: *Prestation*, *Träning* och *Upplevelse*. Till dessa logiker kopplar han sedan undergrupper som kallas *praktiker*. Under logiken *prestation* ingår bl. a. praktiken *Tävling och Rangordning* och *Utmaning*, inom *Träning* ingår bl. a. *Fysisk träning*, *Rörelse och Koncentrationsträning* och *Färdighetsträning*. I praktiken *Upplevelse* finner man som huvudbenämning praktiken *Lek och Rekreation* som egentligen kan stå för alla praktikerna inom logiken som förutom arrangerad lek handlar om *Naturmöte*, *Dans* och *Samvaro med djur* (Engström, 2010. Kap. 3).

Prestation och Tävlning och Rangordning

Engström skriver om tävlingspraktiken: "Att tala om *prestation* innebär i sig ett relationellt tänkande. I tävlingsidrott är relationen till, jämförelsen med, vad andra presterar en *fundamental förutsättning*, dvs. den bärande logiken." (Engström, 2010, sid. 54-55). Han slår härmed fast att utan rangordning blir det ingen tävling, deltagarna måste placeras in i ordning efter *prestation*. Man har i tidigare forskning (Engström, 2002 och 2010; och Larsson 2008) kunnat konstatera att tävling resulterar i både positiva och negativa upplevelser, beroende på olika faktorer såsom person, bakgrund, gruppdynamik, fysik och beroende på vilken idrott som utövas. Engström talar om *självförverkligande* och *spänning* tack vare tävling (Engström, 2010, sid. 28). Alltså kan det finnas anledning att använda sig av tävling och rangordning

även i skolan. Jag hoppas i min studie kunna så väl som möjligt slå fast hur och på vilket sätt man i så fall ska och kan använda praktiken, för att få tävlandets positiva effekter och minimera de negativa.

Tävlande kan även innebära olika utmaningar, såsom bergsklättring osv. men jag ska inte gå in på det nu utan det intressanta är logiken tävling och rangordning i form av spel och liknande.

Fysisk träning

I denna praktik fokuserar utövaren på att träna kroppen och dess muskler på något sätt (Engström, 1999 sid. 19) Träningen är specificerad och fysiologiskt vetenskapligt förankrad och rörelserna utförs huvudsakligen för sitt investeringsvärde, dvs. man är fokuserad på *effekten* av träningen, det framtida värdet man genom träningen erhåller i form av bättre fysik, ökad rörlighet, bättre balans osv.

Upplevelse

I denna praktik utförs aktiviteten för dess *egenvärde*, därför att den är rolig, spännande och givande i sig under tiden den utförs. Här ingår logikerna *lek och rekreation*, *naturmöte* och *samvaro med djur*. I leken finns inga krav på prestation, utan här kan utifrån fantasi och kreativitet världar och aktiviteter skapas. I leken finns inget rätt eller fel, och det finns därmed inte någon risk att bli utpekad som sämre eller dålig på något. Man kan för att relatera till Engströms teori säga att leken görs för dess *egenvärde*, för att det är roligt och viktigt här och nu. I leken kan man hjälpas åt att skapa upplevelsen tillsammans. Här kan olika personers kvaliteter lyftas fram, därför att det finns inget krav på att utföra en viss uppgift så väldigt korrekt eller bra. Det man gör, gör man för att ge leken ett innehåll, för att bidra till att skapa en *levvärld* (Knutsdotter, 1992, kap. 1).

Naturmöte och samvaro med djur görs även det för sitt egenvärde, för upplevelsen som ingår i aktiviteten. Dessa logiker är mycket skilda från tävlingslogiken.

Denna teori stöttar min forskning för att försöka bestämma vad som händer i olika typer av undervisning i ämnet Idrott och Hälsa. Praktikerna och logikerna förklarar på ett bra sätt idrottens olika områden och dess karaktärer, värden osv.

4.2 Teoretiskt perspektiv 2: Genus

Slutligen ska jag koppla mina frågor och min forskning till ett genusperspektiv, för att se hur flickor respektive pojkar reagerar på praktiken *Tävling och Rangordning*. Kan inställning till tävling ha att göra med påverkan från barndomen, det kulturella tänkandet som gäller för flickor och pojkar och hur dessa förväntas tänka och agera? Enligt Larsson & Meckbach präglas flickornas undervisning av konstnärliga och estetiska aktiviteter, medan pojkarnas är inriktade på tävling och fysisk kapacitet (Larsson m. fl., 2007. Sid 236).

Det finns ett uttryck, sagt av Eva Olofsson om idrott som än idag ibland påstås stämma och gälla dagens idrottare som lyder: *Idrott är en företeelse skapad av män, för män*. Och sant är att olika sporter och idrotter då de kom till i England under 1800 talet skapades av män och utövades endast av män (Engström 2010, sid 24). Det var först in på 1900 talet som även kvinnor började delta i olika idrotter och som detta började bli accepterat. Fortfarande verkar det ibland när man pratar med elever som att flickorna ofta tycker att pojkarna är väldigt tävlingsinriktade.

Enligt Ekberg & Erberth (2000, sid. 68) har majoriteten av kvinnor sämre erfarenheter av idrott i skolan och överhuvudtaget än män.

I ett könsperspektiv på idrott kan det enligt Gertrud Ericson konstateras att flickorna är mer estetiskt intresserade och mer positiva till aktiviteter som dans (Ericson, 2000. Sid 28). De är intresserade av det roliga och givande för stunden, medan merparten av pojkarna talar om tävling som det roliga och viktiga med idrottsaktiviteter (Ekberg & Erberth, 2000. Sid 110-112).

5. Metod

I min undersökning har jag använt mig av Pål Repstads bok *Närhet och Distans*. Repstad går grundligt igenom hur kvalitativ och kvantitativ forskning kan genomföras. Jag valde att göra en kvalitativ studie, där jag alltså försökte göra en djupgående undersökning om hur mycket tävling används i skolan och dess effekter. Jag ville hitta det specifika med logiken tävling och rangordning, och se elevernas reaktioner och känslor under logiken. Jag försökte

bestämma vilka effekter tävling har, vad det finns för värde i logiken, och vad det finns för negativa effekter genom observationer och samtal med elever och lärare.

5.1 Urval

Jag har gjort min studie endast vid en skola då den är av kvalitativ karaktär. Eleverna som har deltagit i min studie går i årskurserna 4 och 5, detta för att inte försöka skilja ut olika upplevelser som har med olika åldersstadier att göra. Jag har gjort intervjuer med 8 elever i åk 4:a och åk 5, med 2 pojkar och 2 flickor från varje årskurs, och urvalet bestämdes genom utlottning, för att inte styra vilka typer av personer jag pratade med. Det har i mitt fall inte varit relevant att ta hänsyn till vilken årskurs respektive barn går i, då skillnaden är liten. Jag har även intervjuat 1 pedagog i ämnet Idrott och Hälsa, för att se dennes uppfattning om ämnet och försöka förstå tanken bakom undervisningens upplägg och hur genomtänkt detta är.

5.2 Genomförande

I min studie har jag under två veckors tid regelbundet gjort observationer under vanliga skoldagar, på idrottstimmarna då jag använt mig av ett observationsschema (se bildaga 10) och antecknat det jag sett. Jag har även intervjuat barn och pedagog med frågor som berör forskningsområdet. Intervjuerna var både i form av informella intervjuer (ungefär samtal) och intervjuer med intervjuguide (se bilaga 11). Intervjuerna har skett en och en, i förhoppning om att mina informanter mer då har vågat öppna sig och ge de ärliga svar som är så viktiga för att hitta svaren på mina forskningsfrågor.

Under observationerna har jag försökt se vad som händer då lektioner går från lek till tävling och hur aktiviteterna förändras, och även hur frekvent *tävling och rangordning* används i undervisningen. Det jag fokuserade på under mina observationer var att dels söka kategorisera aktiviteterna som genomfördes under lektioner, samt se det allmänna arbetssättet i Idrott och Hälsa, kopplat till min teori. Jag ville slutligen också se vad som sker med eleverna känslomässigt, socialt och enskilt under tävlingslogiken.

5.3 Etiska aspekter

För att genomföra min forskning etiskt korrekt har jag kontaktat föräldrar till barnen som intervjuas (se bilaga 1 *brev till Målsman*) och observeras för att erhålla deras medgivande till

att barnen deltar. Jag har inte heller använt mig av inspelning eller filmning, utan endast antecknat under mina observationer och intervjuer. Alla elever hade när som helst rätten att avbryta en intervju och hade rätten att begära att materialet inte används i min forskning. Jag har även valt ut barn oberoende av kön, klass, etnicitet osv. som mina intervjukandidater. Jag har valt att kalla mina informanter vid namn, men bytt ut alla namn från deras riktiga. Detta för att lättare kunna se den röda tråden i resonemang och uppfattningar hos en enskild person. Valt tillvägagångssätt med hänsynstagande till vetenskapsrådets rekommendationer om konfidentialitetskravet och informationskravet (vetenskapsrådet, 2011.

www.vetenskapsradet.se). Genom att förklara för eleverna jag intervjuat att denna studie inte kommer att offentliggöras eller lämnas ut till deras lärare eller någon annan har jag tagit hänsyn till *konfidentialitetskravet*. Inget som sagts i intervjurummet har lämnat rummet och om de inte velat att jag skrivit ner något de sagt under intervjuerna har jag självklart utelämnat detta. Jag tog hänsyn till *informationskravet* genom att skicka ut brev till barnens målsman om att jag ämnade göra intervjuer och observationer på skolan. I brevet bad jag om tillstånd om att intervjuas deras barn och de fick lämna tillbaka brevet med medgivande eller nekande till intervju. I brevet informerade jag om konfidentialiteten och även att barnet skulle ha rätt att avbryta intervjun närhelst de ville.

5.4 Motivering av vald metod

Jag har valt dessa typer av metoder då min studie är av kvalitativ karaktär, dvs. jag vill försöka att på djupet förstå vad det är som händer då en lektion går från att vara fokuserad på lek till att gå till tävling. En kvalitativ undersökning är tänkt att vara djupgående, nära, och att hitta specifika drag och benägenheter i gruppen eller företeelsen man studerar. Därför har jag valt att bara koncentrera mig på vissa årskurser, för att inte behöva ta hänsyn till olika åldersaspekter i ett stort åldersspann, utan kunna fokusera mina resultat kring syftet.

Dessutom ansåg jag att mina frågor var för svåra för yngre elever att förstå, men det vore intressant att förenkla och göra samma typ av studie riktat till barn i årskurs 1 och 2 och höra deras tankar om tävling. För att sätta mig in i hur barnen tänker omkring tävling är intervjuerna viktiga, och kanske de i form av mer informella samtal viktigast. Även pedagogens syn på tävling är intressant, för att se om denna stämmer överens med barnens bild av tävlande samt en helhetsbild från läraren.

5.5 Realibilitet

Jag kan inte dra några egentliga slutsatser om hur elevers tänkande kring tävling i idrott och hälsa ser ut. För det skulle det krävas många fler intervjuer och observationer m.m. för att kunna konstatera hur det verkligen förhåller sig med undervisningsupplägg på skolan, för att få en hög realibilitet i mina påståenden. Möjligen skulle en liknande studie kunna göras med hjälp av enkäter, för att få många fler elevers svar om tävling, men detta får sparas till en kvantitativ studie. Jag tycker ändå att min lilla inblick i hur det kanske förhåller sig med detta har varit mycket intressant och har väckt mitt intresse till vidare forskning inom ämnet.

5.6 Validitet

Jag är medveten om att då min studie varit mycket liten, med 8 intervjuinformanter, samt observationer av 10 lektioner blir validiteten, alltså tillförlitligheten till undersökningen inte så hög. Denna studie är bara en liten del i ett ämne där mycket mer forskning skulle kunna göras. Genom att lotta ut två flickor och två pojkar i varje årskurs jag tänkt intervjua (åk 5 och 6) blir min studie likvärdig bland könen. Då jag lottat har jag inte heller tagit hänsyn till en viss typ av elev eller på något sätt försökt styra min studie åt ett visst håll, utan mina informanter har slumpmässigt valts ut.

5.7 Bortfall

I min undersökning har bortfallet varit mycket litet. Jag fick vid ett tillfälle lotta ut en ny elev att intervjua, då min ordinarie var sjuk. Jag ser inte detta som bortfall då jag ändå kunnat intervjua samma antal elever. Det lilla bortfall som varit finns i mina observationer under timmarna i idrott och hälsa, där en del elever kunde vara borta av en eller annan anledning just den dagen.

6. Resultat

Jag har nu samlat data i form av intervjuer med en pedagog i Idrott och Hälsa och med 8 elever i årskurs 4-5 på en skola i Stockholmsförort. Jag ska nu försöka besvara min forskningsfråga och hitta de kvaliteter mina informanter beskrivit. Det jag i min studie vill ha svar på är hur fenomenet tävling i skolan ser ut under timmarna i idrott och hälsa.

6.1 Hur frekvent och varför används tävlingspraktik i skolidrotten?

Genom mina observationer och intervjuerna jag gjort har jag sett att praktiken tävling och rangordning används mycket på skolan jag studerat, under lektionerna i Idrott och Hälsa. Rent tidsmässigt uppskattar jag att tävlingspraktiken används ca 80 % av den totala tiden i ämnet under de lektionerna jag varit med på. Här vill jag bara nämna att min studie är gjord under en inomhusperiod för ämnet, vilket gör att alla lektioner är förlagda till idrottshallen vilket inte öppnar för praktiken naturupplevelse t.ex. Vid en intervju med pedagogen framkom efter en stunds konverserande och reflekterande att han mest använde sig av tävlingspraktik, dock inte helt medvetet. Han hade svårt att förstå skillnaden mellan lek och rekreation och tävling och rangordning.

”Jag använder mer lekar. Både för att det är roligt, grundyftet bakom är att man gör för att träna andra saker, som socialt samspel, motorik och koordination, följa regler. Även i många lekar finns det ett inbyggt tävlingsmoment, även om inte jag lyfter fram det.”

De aktiviteter som går ut på att kulla de andra deltagarna eller att utklassa det andra laget kallades allmänt ”lekar” av pedagogen. Ofta inleds lektionerna med en kull-lek av något slag, för att sedan övergå i någon annan typ av tävlingslek, sport eller övning.

”Men jag har inte jättemycket tävling öppet. Det finns alltid några som inte gillar när det är tävling. Däremot i många lekar blir det en indirekt tävling, där det egentligen går ut på att man ska göra sitt bästa. Då kan det lätt bli en form av tävling.”

De elever som är mycket tävlingsinriktade tävlar enligt pedagogen ändå även i de aktiviteter han poängterat att det inte är tävling. De tävlar då mot sig själva om de inte får tävla öppet. Fredrik tycker att tävling behövs även i kull om det ska vara roligt.

”Om man kör kull tar det aldrig slut, inte så mycket poäng med kull. Men de e ändå kull. Man kan ju tävla mot sig själv och kolla hur många gånger man blev kullad. Vi killar räknar och kollar efteråt hur många vi kullat.”

Emellanåt delas eleverna upp på ett sätt i mindre grupper, eller ojämna lag osv. för att få bort tävlingsmomentet ur sporten eller leken. Då regler ändras i sporter eller traditionella lekar som är mycket tävlingsbetonade kan man menade pedagogen motverka att man hamnar i tävlingspraktiken. Det blir för svårt för barnen att hålla reda på resultat och sina med och

motspelare om flera bollar används i samma spel, eller om sporten spelas i smålag osv. Hanna kommer från en familj som inte idrottar speciellt mycket, ingen av hennes föräldrar idrottar och hon rör sig mest på idrotten i skolan och på rasterna. Hon svarar så här på frågan hur mycket tävling och matcher används i undervisningen i Idrott och Hälsa:

"Inte så mycket spel, men vi gör lite av varje. Läraren berättar att man blir starkare på det sättet osv. men vi gör inte så mycket lekar längre, mer matcher nu. Vi lekte mer när vi var mindre. Skulle vilja att det fortfarande var mer lekar."

Fredrik säger även han att det var mer lekar och så när de var yngre:

"Nu är det rätt mycket tävlingar. Också kör vi kull som uppvärmning. I 3an körde vi massor med kull"

Enligt barnen kommer tävlandet alltså in mer och mer ju äldre de blir, vilket också enligt dem ökar kraven på prestation.

6.2 Effekter av tävlingspraktik

Som jag tidigare nämnt händer enligt pedagogen olika saker i gruppen beroende på om en aktivitet utförs i form av tävling eller lek. Pedagogen jag intervjuat och vilkens lektioner jag observerat menar att tävlingsmomentet i aktiviteterna förstör mer än vad det gör nytta. Det finns enligt pedagogen positiva effekter av tävling men de negativa överväger och kan resultera i mycket oönskade situationer. Därför arbetar han hela tiden för att inte lyfta fram tävlingsmomentet och så mycket som möjligt få bort elevernas tävlingstänkande.

"När det är tävling blir det en otryggare miljö, lite hetsigt. Kan gå ut över de andra, om man tränger sig fram, visar mindre hänsyn. Ökar skaderisken"

Fredrik säger om stämningen under tävlingar på idrotten i skolan:

"Ibland tänker vi lite konstigt. Vi missförstår när vi plockar fram så kan det bli bråk. Man märker inte vad dom andra tycker. Blir lite hetsigt och högljutt, men det är okej. Stressigt. Men det är okej, jag blir engagerad, det är bra."

Johan tycker också att det blir hetsigt:

”Finns många tävlingsinriktade i klassen, dom kanske skryter lite. Blir mer hetsigt och högljutt, blir lite jobbigt när alla skriker, blir stressigt och man känner sig mer pressad. Jag gillar själva tävlingarna, men det högljudda är jobbigt.”

Även att de övriga eleverna ser på är en betydande faktor för en del av mina informanter.

”Det är okej att de andra tittar, det brukar gå bra. Vissa bryr sig mycket när de andra kollar, om dom inte kan göra det så bra.”

Jag fortsatte att fråga eleverna om de upplevde att det blir mer bråk och missförstånd under tävlingar, och det tycker nästan alla mina informanter. Sådär säger Sofia i årskurs 5:

”A det händer oftare. Kan va så att man tror att det andra laget eller nån person fuskar och så blir några arga på det. Kanske är för om man är i nåt lag vill man vinna själv. Man hittar på saker, typ att de andra fuskar för att vinna själv. Många är dåliga förlorare. Det är bra att öva på att man vinner och förlorar och att man inte alltid kan vinna.”

Och Hanna säger:

”Nej, men om nån fuskar, då kan man bli arg på den. Det brukar va anledningen. Om nån råkar slå till en tror man att det är med flit och då blir man arg. Folk blir lite slarvigare. Kanske om man råkar passa motståndare kan andra i laget bli arga på en.”

De flesta av barnen jag pratat med tror att bråken oftast egentligen beror på att man vill vinna, man är en för dålig förlorare, och då hittar många på olika ursäkter. Maria poängterar att det dock oftast gäller pojkarna då någon blir sur. Hon tror att det beror på att de är mer tävlingsinriktade, det är viktigare för dem att vinna. Ibland kan det enligt Hanna gå så långt att vissa elever tycker att det är jobbigt att hamna i samma lag som en person som är mycket tävlingsinriktad. Hon vill själv helst slippa hamna i samma lag som en viss pojke i sin klass.

”Jag vill helst inte hamna med en viss kille i min klass för han är så tävlingsinriktad.”

6.3 Tävling flickor och pojkar tillsammans eller åtskilda?

På frågan om det är lättare och bättre att spela matcher och tävlingar flickor mot flickor och pojkar mot pojkar svarar alla pojkar jag intervjuat att det är roligare och bättre att köra tillsammans. Det blir då en bättre balans och pojkarna tonar ner sin tävlingsvilja något.

Fredrik säger:

”Tycker det är roligare när vi spelar killarna mot tjejerna. Ibland är tjejerna kaxiga så då hämnas vi lite. Vi brukar vinna om vi kör så. Om det är nåt som vi killar inte gör normalt typ hoppa hopprep kan tjejerna vinna. Ingen skillnad i hur mycket bråk om vi kör killar mot killar.”

Och Frida tycker:

”Då blir det mer blandade lag. Några vill vara med dom här. Ja å mina tjejkompisar, vi vill ju kanske vara med varandra, men oftast är det ändå bättre att blanda. Att det blir jämna lag är viktigast.”

Hälften av flickorna svarade att det är roligare att spela tillsammans för att det då blir lite mer på allvar och då är aktiviteterna mer engagerande. Pojkarna svarade att det blir lite mindre allvar och tävlingsinriktat vilket leder till mindre bråk när flickorna är med. Frida jämför flickorna med pojkarna vid tävling och säger:

”Killar är mer tävlingsinriktade. Jag har aldrig sett en tjej bli så värst ledsen för att hon inte vann och så, men en del killar kan bli det. Tjejer är bättre förlorare.”

Maria är en av de flickor som förespråkar att spela könsuppdelat. Hon tycker att pojkarna är respektlösa och oförsiktiga då det är tävling.

”Lättare tjejerna mot tjejerna. Killarna kan vara så hårdhänta när vi kör kull å så, så det kan göra ont. När tjejerna är mot tjejerna är det mycket enklare. Inte lika lätt att bli arga på varandra.”

Och Hanna tycker:

”Tjejer brukar inte bråka så mycket. Killarna brukar hålla med killarna och tjejerna håller med varandra. Det är lättare för att vi tjejer är vänner med varandra.(...) Mindre pressat om man spelar tjejer mot tjejer, det blir roligare, man skrattar åt om nån snor bollen, blir mer på skoj. Lättare att ändå kämpa, för man är inte så

pressad, ingen kommer säga att det är fusk eller du gör fel. Killarna bråkar mer. Tävlning är inte så viktigt för oss tjejer, killarna är mer tävlingsinriktade.”

Hälften av flickorna jag intervjuat tyckte alltså att det är lättare att spela könsindelad, medan alla pojkar svarade att de tycker det är bättre att spela tillsammans på skolidrotten. Av detta kan man enligt pedagogen se att pojkarna troligen inte har insikt i hur mycket deras vilja att tävla och jämföra sig går ut över flickorna och aktiviteten, och att vissa flickor med stark mentalitet och idrottsligt habitus klarar av detta, men inte de övriga. Pedagogen svarade om skillnader mellan flickor och pojkars agerande under idrottslektionerna såhär:

”Alltid två kategorier som frågar, de som vill ha tävling. Antingen vill de ha tävling för att visa att de är bra på denna grej. (...) Rent generellt är det oftare killar som frågar om det är tävling.”

6.4 Tävlning och rangordning ur ett genusperspektiv

Samtalen med barnen och pedagogen jag intervjuat har visat att majoriteten av pojkarna på denna skolan är relativt tävlingsinriktade. En del av flickorna tycker också om tävling och har inga känslomässiga problem med det. Men enligt flickorna fokuserar de mer på lek och på egenvärdet i aktiviteten, att ha roligt tillsammans för stunden. Flickorna är även enligt Hanna mer empatiska och inte lika självcentrerade under aktiviteterna. Hon tycker inte om kraven som uppstår i tävling, och hon har negativa erfarenheter av tävling:

”Tävla är inte så kul, alla är för inriktade på att vinna. Roligare att leka, blir inte så höga krav. Ibland om man t.ex. missar när man ska göra mål i fotboll så känns det som alla ska bua och säga va gör du? Därför undviker jag att försöka göra mål och passar istället till andra. En gång när jag var liten missade jag och då vann andra laget och mitt lag blev arga på mig.”

Flera av flickorna svarade då vi pratade om genus och hur de ser på sig själva jämfört med pojkarna att det känns ofta svårt att vara lika bra fysiskt som pojkarna, och att idrottsaktiviteterna ibland känns för inriktade till pojkar. Flickorna uppskattade mer dans och estetiska typer av övningar, samt lekar av olika slag och själva kampmomentet, medan pojkarna bestämt svarade att tävling är det roligaste i skolan på frågan vad de helst gör på idrotten.

6.5 Tankar kring tävling

Merparten av eleverna jag intervjuat säger sig tycka om tävling och tycker att det är engagerande och ger aktiviteterna mer poäng. På frågan vad för aktiviteter som är roligast att ha i Idrott och hälsa i skolan svarade Anders mycket bestämt:

"Sport. Själva spelen är roligare. Tävligen i dom är roliga."

Och Frida säger:

"Det är roligt att köra matcher, men det beror på vilka som är med. Känns okej med tävling och jämföra sig."

De få svar jag fick som uttrycker tveksamhet om tävling handlar nästan alltid om själva jämförandet. Maria tycker inte att tävling hör hemma i skolan:

"Beror på klassen, men jag tycker inte riktigt att det är okej när man jämför sig. Tycker det är roligt med tävling, men det är inte för att jag vill visa att jag är bäst utan för att man får köra."

Hon berättar också om en flicka som inte klarar av att vara med då aktiviteten blir till tävling.

"Hon är med när det är lekar, det är tävlingar som förstör det. Alla är med när det är lekar."

Hanna tycker inte alls speciellt mycket om tävling, hon minns händelser sen hon var yngre, och är fortfarande rädd att inte prestera tillräckligt bra.

"När läraren säger att det är tävling känner jag, "jaha, hoppas att det inte blir stressigt." Det känns jobbigt, det blir mer krav från dom andra. Känns bättre om läraren säger att det inte är någon tävling. (...) Oftast deltar alla men det händer att någon blir så sur/ ledsen att den går ut eller så. Ibland tänker jag bara "nä inte det nu igen". Jag är lite rädd för bollar. Jag har fått basketbollar i huvudet. Ännu jobbigare när det är tävling. T ex förra veckan så blev det för många bollar i passningar i basketträningen, vi hann inte med att se bollarna och vända er om i tid och allt. Fick en boll i huvudet då. Läraren kunde tagit mindre bollar, eller mjuka bollar."

Och Anders tycker mycket om tävling själv, men ser hur vissa av kamraterna inte riktigt klarar av det och säger:

"Mer lekar. Jag tror lekarna är bättre här i skolan, för då passar det alla bättre och många är dåliga förlorare, jag också. (...) Yes, kul att få göra så bra man kan, och visa för alla vad man kan, lite showoff. Brukar va

uppmuntrande från kamrater. Tänker ändå på att va sjysst när man spelar också och sjysst mot dom det inte går så bra för i idrott.”

7. Diskussion

Då jag observerat 9 lektioner i ämnet idrott och hälsa har jag sett att det inte är självklart att pedagogens egen uppfattning om lektionernas innehåll överensstämmer med det jag kan se under mina observationer. Som jag förklarat tidigare delar Engström in Idrott, som folkrörelse och ämne, i olika kategorier; *Prestation, Fysisk träning* och *Upplevelse*. I skolidrotten kan man använda sig av alla dessa olika praktiker, och det jag ville hitta svar på var hur mycket logiken *Tävling och rangordning* används och dess konsekvenser, för elever och pedagog. Här nedan kommer jag att diskutera mitt resultat med rubriker och teman som även finns i resultat.

7.1 Hur frekvent används tävlingspraktik i skolidrotten?

Som jag visat i mitt resultat används logiken tävling och rangordning mycket i undervisningen i Idrott och Hälsa på skolan där jag gjort min undersökning. Faktiskt så används nästan all tid till tävling. Tävlingsmomentet vävs in i de flesta av aktiviteterna som görs på idrotten, även om det inte är syftet med lektionen.

Eleven Hanna menar att från och med mellanstadiet har det blivit mer tävlingar i olika former. Ämnet är mer inriktat på lek för de yngre åldrarna från årskurs f-3, sen blir det mycket lekar med tävlingsmoment eller tävlingar i olika former.

I *Tävling och rangordning* handlar det om att prestera (Engström, 2010. Sid.) En uppdelning i form av vinnare och förlorare och olika placeringar är logikens direkta syfte och jämförande med andra är nödvändig. Även om engagemanget från deltagarna oftast även beror på personlig lustfylldhet i att utföra aktiviteten är det inte detta det går ut på. Meningen är att *vinna*, att prestera bättre än de/den andra. Detta resulterar förstås i positiva känslor och upplevelser för det vinnande laget eller den vinnande personen, men i negativa för de förlorande (Annerstedt, 1995. Sid 143-144).

I leken finns inte detta krav. Här finns inget jämförande, aktiviteten görs för dess egen skull, för rörelseglädjen i den, för det kreativa och fantasifyllda i leken. Detta kan jag i mitt resultat se att flera av flickorna poängterar som det positiva i ämnet Idrott och hälsa, att man får leka och kämpa, och träna på rörelser för glädjen och lärandet i dem. Barns lek och vad det är handlar om lekvärldar och något som görs för sitt egenvärde (Knutsdotter, 1992. sid. 7-9). I själva verket faller flera av det som av pedagogen kallas lekar under tävlingspraktiken.

Pedagogen tyckte:

"Alla gillar att leka, man får med sig alla. I de här åldrarna funkar det alltid att leka. Man lär sig mycket genom leken. Om man tävlar lyfter man fram tävlingsmomentet och då går det ut över prestationen. Motorikbana t ex. syftet är att träna och ha roligt. Då ska man öva på specifika rörelser, men det innebär inte att man ska bli först klar med allting."

7.1.2 Slutsatser

Kan det vara så att tävling och rangordning är den praktik som används mest i de flesta skolor i undervisningen i Idrott och hälsa? Det jag sett på skolan jag gjort min studie på ger mig uppfattningen att det mycket väl kan vara så det ser ut på många ställen i Sverige, och att många pedagoger kanske inte reflekterar över skillnaden mellan lek och tävling, vilket då kan resultera i att många av aktiviteterna hamnar i tävlingspraktik även om det inte är lärarens syfte.

7.2 Effekter av tävlingspraktik

Varför finns då fortfarande tävlingsmoment kvar i så många aktiviteter på skolidrotten?

Tävlingsmoment är insmuget i det pedagoger ofta kallar lekar, och utan det tycks aktiviteten för många förlora sin mening.

"Även i många lekar finns det ett inbyggt tävlingsmoment, även om inte jag lyfter fram det. (...) i många lekar blir det en indirekt tävling, där det egentligen går ut på att man ska göra sitt bästa. Då kan det lätt bli en form av tävling."

Frågan är inte lätt att besvara, en tanke som framkom under en intervju med en pedagog i ämnet Idrott och Hälsa var att tävlingsmoment är så inbyggda i vårt samhälle på många sätt. Detta resulterar kanske i att vi ofta även har svårt att skapa aktiviteter utan tävling, vi tror då

att övningen är meningslös. Den behöver absolut inte vara meningslös, barn leker i stor utsträckning, på många sätt. Ibland leker de något för sig själva och är liksom i sin egen fantasivärld, ibland bygger de upp en fantasivärld med speciella regler tillsammans med andra (Knuttdotter, 1992. sid. 7). Enligt pedagogen jag intervjuat är avsikten ofta inte att skapa tävling, utan de aktiviteter som är tänkta som lek blir tyvärr tävlingar då många elever gör allting till tävling så gott de kan. En elev sa i en intervju till mig att hon gärna skulle vilja leka mer på idrotten, det var vad hon mest av allt ville ägna idrottstiden till. För henne var det lekens frihet och att det inte fanns något tävlingsmoment som var det viktiga i sammanhanget.

”Vi lekte mer när vi var mindre. Skulle vilja att det fortfarande var mer lekar. (...)För att det inte är så mycket prestationskrav och det var mycket roligare. Tycker inte tävlingsmoment är så jättekul, att kämpa tillsammans gör bara att det blir mycket stress.”

Leken var fortfarande viktig för denna flicka och hon såg inte riktigt någon poäng med tävlandet i skolidrotten.

7.2.1 Slutsatser

Kan det vara så att tävlingspraktiken behövs för att många av aktiviteterna för eleverna ska få en poäng? Tävlandet verkar i första hand användas för att övningarna inte ska bli tråkiga vilket gör eleverna oengagerade. Dock undrar jag om inte en duktig pedagog kan få många aktiviteter att vara roliga och motiverande även då dessa hamnar mer i lek och rekreation. Jag tycker mig se hur tänkandet kring hur tävling ”behövs” för att göra någonting roligt reproduceras från pedagoger och vuxna till barnen, vilket sedan blir till deras sanning. Med ett annat tänkesätt där den öppna leken är i fokus kanske inte så många elever hade svarat att tävling behövs för att aktiviteterna ska ha någon mening.

7.3 Tävling flickor och pojkar tillsammans eller åtskilda?

När jag inledde min studie utgick jag från att jag skulle få många till tävling avståndstagande svar från eleverna. Det har emellertid visat sig att majoriteten av de jag intervjuat tycker om och uppskattar tävling. Tävling gör att man blir mer engagerad enligt flera av pojkarna, och

även av flickorna. Men för flickorna verkar inte jämförande med varandra vara lika viktigt, utan det är för aktiviteten i sig tävling är roligt, då blir övningarna mer på allvar.

Jag frågade alla elever om de fick obehagskänslor då aktiviteter går från lek till tävling och om det kändes jobbigt på något sätt att delta. Ett fåtal svarade då att de ibland förknippar tävling med något problematiskt och obehagligt, men de flesta svaren var positiva till tävling och eleverna beskrev det som engagerande, roligt, ”man får köra”, kul att kämpa tillsammans osv. Jag blev lite förvånad, men måste konstatera att merparten av de elever jag intervjuat hanterar tävling och rangordning bra och uppskattar detta, vissa nämnde även framtida nytta av att kunna både vinna och förlora och träna på det. Eftersom min studie varit i väldigt liten skala kan jag inte dra någon slutsats att majoriteten av eleverna i svensk skola tycker om tävling och rangordning vilket var fallet på skolan där jag gjort min studie.

En pojke sa i en intervju att spel och tävlingar är mycket mer spännande när man gör dem på fritiden, med kompisar eller spelar i ett lag. Då är det mer på riktigt och betyder något. I skolans idrott är det inte spännande, allt är mer på lek och lagen är blandade vilket också gör att eleverna inte tar det hela på allvar så mycket. I skolidrotten måste ju läraren hela tiden ta hänsyn till alla barns olika förutsättningar.

”Vi måste som idrottslärare också utgå från vilka fysiska förutsättningar var och en har.” (Annerstedt, 1995. Sid. 143).

Utifrån svar från eleverna i mitt resultat verkar det vara så att olika förutsättningar och stress kan ibland speciellt under tävling resultera i bråk. Flera av de elever jag säger att det ofta handlar om att man tycker att någon fuskat eller inte följer reglerna.

”En del är ju så tävlingsinriktade och så säger dom ”ni gjorde fel, det där gills inte, det där är fusk”, även om man gjort rätt. Dom klarar inte av att förlora.”

Eller så går de som är tävlingsinriktade in för aktiviteten så mycket att det blir farligt för de övriga eleverna. I resultatet citerade jag Hanna som såg hur farten och hetsen som enligt mina informanter uppstår under tävling kunde orsaka skador och problem, och t. ex hade gjort att hon fått bollar i huvudet. Jag frågade alla elever jag intervjuat vad de tycker om den här hetsen och det högre tempot som vi får i tävling. De flesta av barnen svarade att det är okej, tävling är roligt. Enligt Annerstedt visar en forskningsstudie om tävlingar i skolidrotten gjord 1995 att majoriteten av eleverna tycker om tävlande i de yngre åldrarna, även om de mindre

duktiga eleverna påpekar sociala jobbiga effekter av tävling (Annerstedt, 1995, sid. 144). Jag har alltså kunnat konstatera utifrån mina intervjuer och observationer att tävlingen i aktiviteterna triggat upp stämningen, det blir högre tempo, mer hetsigt och högljutt. En del barn tycker att ljudnivån blir jobbig, men att det för övrigt är okej att tävla, medan en del även nämner stressen och pressen att lyckas och prestera som en problematisk faktor. I min analys kan jag se ett tänkesätt hos eleverna som återkommer, att det är viktigt att lyckas med det man företagit sig, och att inte visa sig sämre än de andra motoriskt och fysiskt. Att de andra ser på då man försöker prestera är inte lätt för en del.

Flera av informanterna påpekar att det är jobbigt att det blir så högljutt och att en del börjar trängas och bete sig respektlöst. Ljudnivån var något alla de intervjuade inte gillar, dock kan själva farten och ”stressen” vara roligt.

På tal om stress och press i tävlingssituationer. Vi människor är ju gjorda för att klara av en viss stress, det finns s.k. positiv stress som enligt Lillemor Hallberg (2010, sid. 173-174) ökar vår prestation, men så finns även den negativa stressen och oron som uppstår vid ett långvarigt krav av något slag. Det kan handla om att hinna göra en uppgift före en viss deadline eller i idrottsliga sammanhang att göra fler mål eller överhuvudtaget spela och prestera bättre. Även om det inte längre i och med den nya läroplanen finns någon press från lärarens sida att göra perfekta passningar eller flera mål i t.ex. fotboll så finns denna press istället från kamraterna och klasskompisarna tyckte eleverna, vilket var någonting nytt som kom upp i min undersökning. De andra i laget kan bli sura och irriterade om man hela tiden misslyckas med att passa fram bollen eller passar till någon i andra laget osv.

Jag har genom intervjuerna med eleverna och pedagogen även fått uppfattningen känslorna kring bollspel och liknande aktiviteter kan vara positiva och bra ur lärandesynpunkt, om de används på rätt sätt. Gunnar Teng säger

”Ett annat sätt är att använda olika bollekar i undervisningen. Den genomgripande tanken är att många bollekar har rika inslag av bollspelens ingredienser som går att lära i lekens form, liksom att lekfullhet är ett inspirerande förhållningssätt vid lärande av bollspel.” (Teng m.fl. 2007. Sid. 123).

Teng tar i antologin *Idrottsdidaktiska utmaningar* visserligen upp möjligheten att utgå från ett färdigt spel, med de regler som gäller för den aktuella sporten, men förespråkar flitigt att hellre använda sig av spelets idé och ändra reglerna för att bättre passa skolidrotten (Teng

m.fl. 2007. Kap 8). Ett lekfullt spel är önskvärt, i leken undanröjs för eleverna många mentala hinder för handling i olika situationer.

7.3.1 Slutsatser

Tävling verkar oftare resultera i bråk och konflikter än då aktiviteterna utförs i andra logiker. Stämningen blir hetsig och orolig, vilket kan vara negativt, men även verkar vara engagerade för många. Det finns elever som tycker att det är direkt jobbigt med tävlingar, vilket hämmar deras utveckling och förmåga att klara av uppgifterna (Annerstedt, 1995. Sid 143). Men om tävling används på ett bra sätt, där det inte finns några förlorare, genom att t.ex. ändra spelets form kan detta vad jag förstår att vändas till något positivt.

7.4 Tävling och rangordning ur ett genusperspektiv.

Jag har även försökt att se idrottsaktiviteterna ur ett könsperspektiv, men det har varit svårt att skilja ut specifika drag i den delen av min studie, jag fick mycket otydliga svar. Enligt Hanna som varit med på en intervju är leken det viktiga, inte tävling, och jämförande är inget hon tycker om. Däremot kunde tävling vara okej och roligt på fritiden, om man var med i någon klubb eller så, för då var det frivilligt.

Flera av flickorna lyfter fram leken eller kampmomentet i aktiviteterna på idrotten, inte själva tävlingen. Det kan indikera att flickor kanske inte är lika tävlingsinriktade som pojkar och att det här kan bli en krock i skolans idrottsundervisning. En bra lösning som pedagogen jag intervjuat tog upp är att ibland ha lekar och aktiviteter där de som vill tävla kan tävla mot sig själva, medan de som inte tycker om tävling kan göra övningarna endast i roande och lärande syfte (Annerstedt, 1995, sid. 171).

Jag tar här Hanna som exempel, hon som hade fått bollar i huvudet och som hade dåliga erfarenheter av fotboll på grund av buande från kamrater och liknande då hon sparkat fel på bollen eller missat på något sätt. Låt oss titta på vad det är som händer denna tjej. Eftersom läraren valt att spela ett färdigt spel med två lag med samma regler som i föreningsidrotten blir kravet att klara att göra bra passningar och spela upp till mål eller själv skjuta på mål stort. Även om inte läraren lägger någon vikt vid antal mål och bra passningar kommer

kamraterna att göra det. Kravet och pressen från dem känns för flickan så stort att hon i fortsättningen väljer att inte försöka skjuta på mål, oavsett goda målchanser.

Ponera att läraren valt att lägga upp spelet mer lekfullt och ändrat reglerna från hur de ser ut i RF idrotten. Kanske läggs det till fler mål, eller fler bollar i samma spel, vilket kommer göra att det blir för svårt för eleverna att hålla reda på antal mål och var alla bollar är, spelet blir mer lekfullt. Eller så kan aktiviteten spelas i små lag om två mot två eller fyra mot fyra, vilket kommer göra att alla spelare blir mer engagerade och måste hjälpas åt mer (Annerstedt, 1995. Sid 218). Pedagogerna jag intervjuat talar själv om detta och denna typ av förändring i spel:

”Innehållet i aktiviteten styr mer ibland. T. ex. om man spelar match i något, om man jämför med att ha få lag många i varje. Om man har större lag, det största är ju att man har två lag, då finns det bara en eller två motståndare, det är vinst eller förlust som gäller. Det jämfört med när man kör samma aktivitet med dubbelt så många eller tre gånger så många lag och sen byter runt, blir det lite mindre hets. Dom som tävlar vill gärna ha det som de tävlar ”på riktigt” enligt riktiga t ex fotbollsregler. Dels efterliknar det det riktiga spelet och dels blir det en större prestigeförlust. Det är det här med formen.”

Troligen skulle flickan vågat försöka skjuta på mål i dessa typer av spel, kravet på att lyckas är inte lika stort och all uppmärksamhet är inte riktad mot just henne. Speciellt i ett spel med flera bollar eller flera mål eller både och kan man komma bort från utpekande och att all uppmärksamhet är riktad mot en person. Speciellt för flickornas del kan denna typ av förändringar i färdiga spel vara viktiga i skolidrott, för att skapa en god lärmiljö och en chans till att flickorna kommer att uppskatta aktiviteterna.

7.4.1 Slutsatser

Flickorna var de i min studie där flest verkade ha en negativ inställning till tävlande eller till Idrott och hälsa överhuvudtaget. Utifrån mitt resultat kan man se angående flickornas tankar kring idrott och hur de ser på att ha aktiviteter tillsammans med pojkarna att de kanske inte uppskattar tävlingar på samma sätt som pojkarna. Enligt Ekberg & Erberth i en studie gjord 1996 visar det sig att kvinnor generellt har mer negativa erfarenheter av idrotten i skolan (Ekberg & Erberth, 2000. Sid. 55). Enligt flickorna själva i min studie är de inte lika tävlingsinriktade, de tycker inte om jämförandet och stressen i tävlingen, det är att bara få ”köra” som är roligt och som man mår bra av. Enligt Annerstedt (1995, sid 144) avtar

intresset för tävling hos flickorna ju äldre de blir, vilket ju i så fall inte alls stämmer överens med många skolors sätt att ha mer tävling ju högre årskurs de går i.

Av pojkarnas svar att döma verkar de faktiskt vara mer tävlingsinriktade och i mycket högre utsträckning pratar om tävling och jämförande som det centrala i idrott än flickorna. Då är det här viktigt att som pedagog kunna skapa aktiviteter där båda könen och alla elever kan bli engagerade på något sätt. Man kan skapa aktiviteter där de tävlingsinriktade eleverna kan tävla mot varandra kan de göra detta utan att det går ut över de som inte tycker om tävling. Här kan de som har svårt för tävling troligen lära sig att våga och lättare se det positiva med idrott. Estetisk verksamhet som dans uppskattades mycket av flickorna och här verkade det vara lite skillnad mellan könen. Pojkarna nämner inte alls dans som något givande eller roligt i skolidrotten, vilket några av flickorna gör, vilket även har visat sig från tidigare studier om dans (Ericson, 2000. Sid 28).

7.5 Tankar kring tävling

Tävling måste enligt Annerstedt anpassas i skolans idrott då detta blir ett känsligt ämne, just för att det är mycket kroppsligt exponerande, och i sammansatta grupper med barn från helt olika bakgrund och med flickor och pojkar i samma grupper (Annerstedt,1991. Sid. 143). Pedagoger i idrott pratade vi om de positiva aspekterna och effekterna av tävling. Han menade att tävling i skolidrotten är bra i ett förberedande syfte. I det samhälle vi lever i möts vi i många situationer av olika former av tävlingar och utmaningar, eller rangordnande av olika slag. Exempelvis vid jobbansökan hamnar deltagarna i ett slags tävling, den person som har mest erfarenhet, utbildning och kompetens plus den bästa sociala framtoningen får jobbet. Här utövas ett slags rangordnande och det gäller att vinna. Vi lever i ett individualistiskt samhälle där den personliga prestationen avgör var du hamnar, vilken karriär du får, hur du kommer att bo, vilka typer av personer (sociala klasser) du kommer att umgås med, vilka aktiviteter du väljer på din fritid osv. Denna inläring i idrotten av social kompetens och träning på att hantera att vinna och förlora kan vara ett stort skäl till ämnets relevans i skolan.

”Ett argument, bland givetvis många andra, till att undervisa i idrott i skolan utgörs av den sociala inläringseffekt som idrottsutövning ger. Denna sociala inläring som, medvetet eller omedvetet, utvecklas inom olika idrottslika fysiska aktiviteter, bildar en produkt så att säga vid sidan om.” (Annerstedt, 1995, sid. 125).

Även flera av eleverna jag intervjuat tyckte att man i ämnet tränar på att samspela med andra människor, och att man lär sig samarbeta. Med andra ord tränas social kompetens, respekt, hänsynstagande och etiska regler i livet.

Men alla svar angående tävling och rangordning är absolut inte positiva. Som jag redovisat i resultatet pratar flera elever om stressen och press som uppkommer under tävling, samt hög ljudnivå och hur de känner inför detta. Alla eleverna svarade att bråk lättare uppstår under tävlingar, och även pedagogen jag intervjuat påpekade bråkandet i tävlingslogiken. Tävlade anses även utpekande av vissa elever, och själva jämförandet är ett jobbigt moment.

7.5.1 Slutsatser

Det kan nog vara så att tävling och rangordning har både positiva och negativa effekter i skolidrotten. Många elever poängterar att utan tävling i aktiviteterna kämpar man inte lika mycket och då är inte aktiviteten lika rolig, och dessutom lär man sig troligen mindre då man försöker mindre. Kanske är det så att de flesta av dagens elever i mellanstadiet tycker att tävling är engagerande och att man lär sig mycket genom tävling. Dock kan man inte bortse från tävlandets negativa effekter, såsom stress och press från övriga deltagare. Mina tankar i inledningen och bakgrunden om hur tävlande skapar oro och är mycket exponerande i skolan har av en del av eleverna bekräftats, och stöds även av tidigare gjord forskning (Engström, 2010, Annerstedt, 1995 m.fl.). Dock verkar det på skolan jag gjort min studie finnas ett stort hänsynstagande och merparten av eleverna säger sig klara av tävlandet och uppskatta det. Troligen är det så att nämnda effekter av tävling alltid finns, och kan förvärras om pedagogen inte har en genomtänkt undervisning.

7.6 Metoddiskussion

Min metod har fungerat bra, att använda mig av intervjuer gav mig de ingående och djupa svar som jag behövde för att kunna få ett tillförlitligt resultat att analysera. Jag är dock medveten om att reliabiliteten kan ha påverkats av att jag genomförde intervjuerna individuellt, vilket för några elever kan ha resulterat att de trodde att jag förväntade mig ett visst svar. Jag försökte förklara före varje intervju för dem att jag var intresserad av just hur de kände och tyckte inför tävling, och att det inte fanns några svar som var rätt eller fel. Hade jag haft mer tid till förfogande eller skulle göra en fördjupande undersökning om ämnet igen

skulle jag troligen även använda mig av gruppintervjuer, för att kanske få vissa elever att känna sig lite tryggare med intervjusituationen. Observationerna har gett mig en insyn och början till förståelse över hur lektionerna ser ut och hur mycket av tiden som hamnar under tävlingspraktik och hur detta påverkar elever och pedagog.

Epiolog

I min studie har jag sett företeelser och tankar har kommit upp som inte riktigt har att göra med min undersökning, men eftersom jag fortfarande tyckte dessa varit intressanta tar jag upp detta här i epilogen.

Genom min intervju med en pedagog i skolämnet Idrott och hälsa har jag fått lite mer förståelse för hur tänkandet och diskursen om ämnet ser ut. Läraren talar själv om utan att jag frågat (därför har detta inte redovisats i resultatet) att fokus i styrdokument har gått från att vara prestationsinriktade i form av främst fysiska prestationer till att handla om att ha *kunskap* om kroppen, muskler och dess effekter av träning.

”Med den gamla läroplanen, Lpo- 94 var fokus mer på kunskap, jämfört med när man var yngre, betyg efter prestation, hoppa si och så långt. Nu heter det ju Idrott och hälsa, man får in hälsoperspektiv. Idrottens fördelar för hälsan och träning. I Lpo- 94 var det mycket fokus på generationer som spenderar mer och mer tid inne och mer stillasittande. Barn blir mer överviktiga och många slutar med idrott när man slutar skolan. En uppdelning mellan de som är aktiva, de är väldigt aktiva, och de andra grupperna som är inaktiva är helt inaktiv. Då har mycket fokus varit på rörelseglädje. Positiva upplevelser av idrott, prova olika saker, ha ganska brett. Medan nu med den nya läroplanen är det ännu mer fokus på ämnet som ett kunskapsämne, mindre fokus på lustfyllt och ett brett ämne där man får prova allt och hitta sin grej. Nu ligger fokus mer på kunskap om träning, effekter av träning osv.”

Ämnet går alltså mer och mer mot att vara ett ämne där även den teoretiska kunskapen utgör en stor del av vad som bedöms (LGR 11). Tänkandet omkring idrott har sett olika ut under historiens gång. Det har gått från att ha varit mycket inriktat på specifik träning av kroppens olika muskler efter ett sorts system, s.k. Linggymnastik (Engström, 2010. Sid. 19), till att innehålla många olika sporter där betyg och resultat mättes utifrån hur duktig man var inom dessa. Sedan har det återigen förändrats till att inriktas på kunskap om kroppen, fysisk aktivitet, rörelseglädje och till att skapa ett livslångt intresse för idrott.

Idag handlar skolämnet Idrott och hälsa till stor del om att lära barnen om rörelses stora betydelse för den fysiska hälsan, och att fysisk aktivitet även ökar den psykiska hälsan. Man talar om vikten av att i skolidrotten inte längre betrakta kroppen som ett objekt som ska tränas, utan att förstå sambandet mellan fysisk aktivitet och kroppslig rörelse och upplevelser. (Annerstedt, 1995. Sid. 33). I min intervju med en pedagog i ämnet poängteras även hur eleverna förväntas visa hänsyn och kunskap om etik och moral i ämnet. Samarbetsförmåga och deltagande är även det saker som bedöms (Lpo -94).

8. Källor

Annerstedt, Claes. (1995). *Idrottsdidaktisk reflektion*. Multicare förlag AB.

Bourdieu, Pierre. (2002). *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. London : Routledge & Kegan Paul.

Ekberg, Jan-Eric & Erberth, Bodil. (2000). *Fysisk bildning. Om ämnet idrott och hälsa*. Studentlitteratur Lund.

Engström, Lars-Magnus. (2010). *Smak för motion*. Stockholms universitets förlag.

Engström, Lars- Magnus. (1999). *Idrott som social markör*. Stockholm : HLS.

Hallberg, Lillemor. (2010). *Hälsa & Livsstil, forskning och praktiska tillämpningar*. Studentlitteratur Lund.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta. (1992). *I lekens Värld*. Stockholm, Liber.

Larsson, Bengt. (2008). *Ungdomars idrottande i fyra skilda miljöer*. Pedagogiska institutionen, Stockholm universitet.

Larsson, Håkan & Meckbach, Jane. (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Liber Stockholm.

Millnert, Mille. Vetenskapsrådet (2011) *God forskningssed* (PDF) [12-01-28].

<http://www.vr.se>

Repstad, Pål. (2007). *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*.

Studentlitteratur, Lund.

Sommer, Dion. (2008). *Barndomspsykologi: Utveckling i en förändrad värld*. Liber, Malmö.

9. Bilagor

Bilaga 1 – Brev till Målsman

Till Målsman

Hej.

Jag heter Carolina Arnesson och arbetar med en studie om barns upplevelser av tävlingsspel och tävlingslekar i ämnet Idrott och Hälsa och studien ingår i en kurs i självständigt arbete på Stockholms Universitet. För att kunna genomföra studien behöver jag intervjua ett antal barn i årskurserna 4-5. Eventuellt kommer ditt barn att delta i intervjuerna och mina observationer.

Du har fått detta brev i din hand för att jag behöver ditt/ert medgivande för att kunna genomföra intervjuerna.

Intervjuerna kommer att renskrivas och analyseras och delar av intervjun kommer eventuellt att användas i den färdiga studien. De renskrivna intervjuerna kommer att finnas i min ägo och de kommer inte vara märkta med era barns namn eller klass. Varken klassbeteckning eller namn kommer heller ej att förekomma i den färdiga studien. Studien kommer ej heller att bli offentlig, utan används endast som underlag för egen forskning i denna kurs som ingår i min utbildning.

Intervjuerna är självklart frivilliga för barnen och kommer att ta ca en halvtimme då ditt barn kommer att gå ifrån den vanliga undervisningen för att bli intervjuad av mig.

Om ditt barn känner obehag av intervjun eller frågorna kommer vi att avbryta intervjun.

Lämnas in till Klassläraren senast måndag 21/ 11.

Barnets namn: _____

- Jag ger mitt medgivande till att mitt barn får medverka i intervjun.
- Jag vill inte att mitt barn ska medverka i intervjun.

Underskrift

Namnförtydligande

Bilaga 2: Intervju med 1 pedagog i Idrott och Hälsa

Hur tänker du om ämnet idrott och Hälsa som helhet?

Vad fokuserar du mest på? (*Måluppfyllelse, färdighetsträning inom olika idrotter, livslångt intresse för idrott och fysisk aktivitet*)

Svar: Svaret på båda frågorna tillsammans, jag ser det som ett viktigt ämne, viktigare än vad många andra lärare ser det som. Det har inte samma status som andra ämnen. Det är framförallt viktigt ur ett hälsoperspektiv, viktigt att röra på sig. Hälsoperspektiv och sociala aspekter. Plus att det är roligt.

Hur menar du sociala aspekter?

Gruppsammansättningar. För egen del, kamper mot sig själv. Hittar du någon idrott som du tränar själv, då jobbar du med dig själv, om man tycker det är jobbigt, pressa sig själv. Samarbetsfaktorer. Närbkontakt, mer än i andra ämnen. Lär sig samspela med andra. Lite som grupparbeten fast mer fysiskt.

Med den gamla läroplanen, Lpo 94 var fokus mer på kunskap, jämfört med när man var yngre, betyg efter prestation, hoppas si och så långt. Nu heter det ju Idrott och hälsa, man får in hälsoperspektiv. Idrottens fördelar för hälsan och träning. Den andra delen var det mycket fokus på generationer som spenderar mer och mer tid inne och mer stillasittande. Barn blir mer överviktiga och många slutar med idrott när man slutar skolan. En uppdelning mellan de som är aktiva, de är väldigt aktiva, och de andra grupperna som är inaktiva är helt inaktiva. Då har mycket fokus varit på rörelseglädje. Positiva upplevelser av idrott, prova olika saker, ha ganska brett. Medan nu med den nya läroplanen är det ännu mer fokus på ämnet som ett kunskapsämne, mindre fokus på lustfyllt och ett brett ämne där man får prova allt och hitta sin grej. Nu ligger fokus mer på kunskap om träning, effekter av träning osv.

Handlar aktiviteterna på lektionerna ofta om att *prester* i förhållande till andra, dvs. tävla?

Nej, inte dom flesta. Ibland händer det. Dom här är så pass små så det handlar med om att delta, mer fokus på sin egen prestation. Man lär genom att testa, man lär sig om musklerna och om hjärtat och kretsloppet och det genom att röra på sig och genom att använda de musklerna i olika situationer. Smyger in fakta mer i det praktiska.

Används tävling och rangordning mer än lekar, där aktiviteten görs för sitt egenvärde?

Använder mer lekar. Både för att det är roligt, grundsyftet bakom är att man gör för att träna andra saker, som socialt samspel, motorik och koordination, följa regler. Om huvudskälet var för att det är roligt hade man kunnat köra samma lekar hela tiden. Även i många lekar finns det ett inbyggt tävlingsmoment, även om inte jag lyfter fram det. Jag tycker ändå att tävlingsmomentet är bra många gånger. Men jag har inte jättemycket tävling öppet. Det finns alltid några som inte gillar när det är tävling. Däremot i många lekar blir det en indirekt tävling, där det egentligen går ut på att man ska göra sitt bästa. Då kan det lätt bli en form av tävling.

Tankar om lek och rekreation jämfört med tävling och rangordning?

Alla gillar att leka, man får med sig alla. I de här åldrarna funkar det alltid att leka. Man lär sig mycket genom leken. Om man tävlar lyfter man fram tävlingsmomentet och då går det ut över prestationen. Motorikbana t ex. syftet är att träna och ha roligt. Då ska man öva på specifika rörelser, men det innebär inte att man ska bli först klar med allting. Där får man ofta bromsa en del elever. Man gör övningarna slarvigt för att man tävlar. Blir en

otryggare miljö, lite hetsigt. Kan gå ut över de andra, om man tränger sig fram, visar mindre hänsyn. Ökar skaderisk.

Skillnader i barnens reaktioner då aktiviteten är tävlingsinriktad jämfört med när det är på lek?

Några tycker det är roligare när det blir tävling. Om man ska göra en stafett t ex är det alltid någon som frågar om det är tävling. Alltid två kategorier som frågar, de som vill ha tävling. Antingen vill de ha tävling för att visa att de är bra på denna grej. Sen är det några som är osäkra och vet att man inte är så bra på det eller inte gillar när det är tävling, och då kan det va dom som frågar för att dom inte vill ha tävling. Rent generellt är det oftare killar som frågar om det är tävling.

Klimat, tillåtande / krävande? Lugnt / hetsigt?

Säger man att det är tävling blir det hetsigt och engagerat. Det kan vara engagerat i positiv bemärkelse. Men det kan också bli negativt i högre utsträckning i form av kroppsspråk och kommentarer. Därför försöker jag undvika att ha tävling. På lek är det inte lika hetsigt och krävande.

Är eleverna mer tillåtande med någon som inte är så bra i en lek?

- Ja, det förekommer. Har du en elev med stark tävlingsinstinkt tävlar den oavsett om det är lek eller tävling. Då blir det samma beteende och hets oavsett om det är en lek. Vet inte om dom är mer eller mindre krävande i lek eller tävling.
- Det kan bero mer på situationen, beror mer på upplägget eller formen för aktiviteten. Innehållet i aktiviteten styr mer ibland. T ex om man spelar match i något, om man jämför med att ha få lag många i varje. Om man har större lag, det största är ju att man har två lag, då finns det bara en eller två motståndare, det är vinst eller förlust som gäller. Det jämfört med när man kör samma aktivitet med dubbelt så många eller tre gånger så många lag och sen byter runt, blir det lite mindre hets. Dom som tävlar vill gärna ha det som de tävlar ”på riktigt” enligt riktiga t ex fotbollsregler. Dels efterliknar det det riktiga spelet och dels blir det en större prestigeförlust. Det är det här med formen. Gör man t ex stafetter av något slag kommer frågan om det är tävling. Bara att jag säger att det inte är någon tävling så är det lite till nytta för de som tycker att det är jobbigt. Även om det är svårt att undvika, jag märker ju att även om jag säger att det inte är tävling, jag försöker fokusera på att det inte är tävlingen som är det viktigaste. Även om man är jättetydlig om det på en lektion hör man ändå i omklädningsrummet hur barnen pratar om hur många mål eller så vi och ni gjorde. Svårt att jobba bort.
- Kan vara en trygghet för de som inte gillar att säga att det inte är någon tävling. Jag tror ändå att det är en viss tröst eller stöd för dom att man säger det. Man har då ett försvar mot de här tävlingsdårarna. Man kan säga att läraren sa att det inte var tävling. Om jag säger att det är tävling kan man känna mer olust, press och stress.

Konflikter vid tävling?

- Att bli tagen i en kull-lek blir en förlust även om det inte är på samma nivå som i andra lekar som t ex killerball. I många lekar finns ett tävlingsmoment inbyggt i. det är skillnad. Mer konflikter vid tävling. Blir inga tävlingsrelaterade konflikter vid lekar. Däremot kan det bli andra konflikter, barn blir sura på varandra. Dom kan man dock ibland härleda till tävling. Även om det är tävlingsmoment i lekar försöker jag att inte lyfta fram det. Försöker undvika eller låtsas glömma bort att meddela resultatet. Kan använda tävling ibland för att få lite extra fart eller ge det hela ett syfte. Om man spelar en match i något, så går man in och bryter. När lektionen är klar är de flesta ganska glada. Det går att ha roligt utan tävling eller poängräkning.

Positiva effekter av tävlande?

- Det behöver inte vara något fel med tävling. Dels kan man höja intensiteten, man gör mer sitt bästa. Även i samhället förekommer det tävlingar, utslagningar av olika slag. Det kan vara nyttigt att oavsett om man gillar eller inte gillar tävling, kunna och kunna hantera tävling. Vinna på ett bra sätt och förlora på ett bra sätt. Även att kunna avdramatisera tävling. Man kan tävla men det måste inte vara superviktigt att vinna.

Tävling och skolidrott? Måste denna praktik användas?

- Egentligen, står det inte i läroplanen behöver man inte det. Men med tanke på hur samhället ser ut. Men det blir ett dilemma om man inte har någon tävling i skolan och sedan ställs man inför tävling hela tiden i samhällslivet när man är klar med skolan. Har man med sig tävling lär man sig etik kring det. Det finns risker och fördelar med tävling. Sen finns det ett tredje sätt att se, skolan skulle kunna vara en frizon, fri från tävling då det ändå finns på rasten. Jag tycker det är bättre att ha det, men ha någon som handleder i det, som kan lära ut att handskas med det på egen hand.
- Jag tror inte att man kan tänka att man tar bort det från skolan och så försvinner det på egen hand. Det finns ju inbyggt i skolan också, i betygssystemet.
- På högstadiet och gymnasiet är det inte lika bra deltagande på idrotten. Man kunde delat upp ämnet i en obligatorisk praktisk del, och en teoretisk. Man betygsätts inte på hur duktig man är praktiskt, däremot vet jag hur jag ska träna för att bli uthållig.

Tycker de flesta barn att aktiviteterna är roligare i tävlingsformer?

- Jag tror att de tycker att lekar är roligare. Jag tror att de som inte gillar när det blir för tydligt tävlingsinnehåll backar. Det är lättare för de som tycker att tävling är roligast att göra åt andra hållet, dom kan infoga tävlingsinnehållet på egen hand och därmed ha roligt.

Kan man se barn som direkt blir nervösa, och/ eller undvikande / inte vill vara med, då aktiviteten går från lek till tävling?

- Ja. Beroende på vilken typ av tävling. Framförallt märker man det mer i sådana tävlingssammanhang där man är mer utsatt eller synlig. Där det är många som tittar på medan man gör och väntar. Det kan hända att barn inte vill vara med när det blir tävling. En stafett till exempel som blir väldigt utsatt, när de andra tittar på.

Hur upplever du själv tävlingsaktiviteter i skolidrotten för dig som pedagog?

Svårare / lättare?

- Det blir svårare. Mycket av det jag gör går kanske inte under lek och rekreation men jag försöker ändå undvika tävling så mycket som möjligt. Lyfta fram den egna prestationen, jämföra med sig själv, inte med någon annan. Man får tävla, men mot sig själv.

Roligare / tråkigare?

- Det blir inte roligare oftast. Men man kan ju göra olika grejer som är roligare med tävlingsmoment. Det finns lekar och spel där inte tävling är fokus men det bidrar ändå till att höja upplevelsen.

Betyg och bedömning, relateras dessa ofta till hur barnen presterar under tävling?

- Nej, det påverkar inte, det är mer till deras egen prestation. Nej, det finns inget sånt tänk. Det kanske har varit mer så förut, just det att man betygsatte mer efter prestation. Det är fortfarande efter prestation, men nu är det inte fokuserat på att göra det på tid t ex. Förut var det stöt kula så långt, spring så fort så blir det MVG osv.

Din egen relation till tävling, som person och som pedagog?

- Jag är nog delvis tävlingsmänniska. Jag tror att alla idrottslärare har någon form av tävlingsmänniska i sig. Jag lägger inget stort fokus på det. Om man tränar på egen hand vill man ändå bli bättre, någonstans för något slags ”showoff”, men det är mer för sig själv, att man når ett mål man har satt upp, en utveckling bara. Det är väl ändå det som är tävlingsinstinkten, att man kollar t ex vilken vikt ligger jag på nu, hur fort sprang jag nu?

Tror du att din relation till tävling påverkar hur du lägger upp undervisningen?

- ja de tror jag, det syns ju i min undervisning att jag inte betonar det, utan andra saker. Men samtidigt, jag är idrottsintresserad, och då är man prestationsintresserad. Om Sverige ska få fram världsstjärnor, skulle man kväva all tävlingsinstinkt hos barnen då kanske det försvinner helt. Jag försöker ta någon medelväg, tävla gärna, men lär dig hantera det så det inte går ut över din omgivning så det inte går ut över dina klasskamrater.

Tror du det skiljer sig mycket hur tävlingsaktiviteter i skolan ser ut för eleverna beroende på hur pedagogen hanterar denna slags aktivitet?

- Det är klart det påverkar, svårt att säga hur. Man skickar ju signaler. Det handlar om hur man lägger upp en lektion, med eller utan tävling. Vilken pedagogik och didaktik man använder. Det man säger till barnen ger också signaler till barnen om vad som är viktigt och vad det är som gäller, vilken anda. Om man lyfter fram resultatet eller prestationen.
- Barn mår bra av tydliga ramar, men man får inte bli så auktoritär att barnen smyger runt.

Gör det stor skillnad om läraren hela tiden har tydliga regler i sin undervisning och arbetar med moral och hänsynstagande konsekvent i alla aktiviteter?

- Ja. Tydliga ramar skapar en trygghet. Veta att andra kan uppfatta saker på ett annat sätt än vad jag gör. Det är mycket ”jag” i de här åldrarna.

Bilaga 3

Intervju med ”Anders”

Flicka /pojke : Pojke, ”Anders” 5a

Vad tycker du om Idrott?

Det är kul, skönt å röra på sig.

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

Innebandy. Gymmar två dagar i veckan, med pappa. Har gått på fotboll men tyckte inte det var så kul, jag är bättre på innebandy. Men jag kan spela fotboll ibland med kompisar. Vi kör mest för skojs skull då, ingen tävling. I innebandyn är det mycket på skoj också, men om man förlorar tänker man mest att det är en lek. Om man vinner tänker man att det är tävling, då blir man glad.

Idrottar dina föräldrar?

Båda går på gym och på somrarna är de ute och springer. Är en sådan familj som försöker hålla upp konditionen. Alla utom lillasyster tränar. Tror det har gjort mycket att jag tränar och så att dom gör det. Extra roligt när mina föräldrar kan mycket om idrott.

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att "köra" någon sport, typ basket?

Sport. Själva spelen är roligare. Tävlingen i dom är roliga.

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla.

Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Har inte så mycket av det, men det är kul. Det är roligt även om det inte är tävling, kör mer kondition i skolan, typ simma långt, springa långt och så här.

Hur mycket har ni tävlingar och "kör" olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Mer lekar, jag tycker att det är för lite spel. Jag tror lekarna är bättre här i skolan, för då passar det alla bättre och många är dåliga förlorare, jag också.

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

Yes, kul att få göra så bra man kan, och visa för alla vad man kan, lite showoff. Brukar va uppmuntrande från kamrater. Tänker ändå på att va sjysst när man spelar också och sjysst mot dom det inte går så bra för i idrott.

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

Helt okej, men roligare med tävlingar ändå. Brukar tävla mot mig själv när vi leker och räknar t ex hur många jag kullat. Jag är ganska tävlingsinriktad.

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

det är okej, alla klarar av det. Ingen blir jätteledsen å förlora.

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

Nej, de är lugnt.

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Mer spännande.

Varför?

Skillnader mot lek?

Vad gör ni mest här på idrotten, tävlingar eller lekar / rörelseträning?

Är alla med då det är tävlingar?

Alla är med. Jag tror itne det är så många som inte tycker om tävling.

Är alla med då det är lekar?

Alla är med. Verkar tycka det kul, men man tycker om olika lekar.

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Lite stressigt, men det är okej. Kan bli högljutt när vi är många.

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

Nej, samma som när vi leker och kör banor.

Varför?

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?

Bättre att blanda.

Varför/ varför inte?

Blir bättre stämning. Blir för mycket tävling när vi är bara killar. Man kan göra så gott man kan utan att nån står och skriker brevid. Kan hända att det blir bråk om nån är dålig förlorare eller så. Men aldrig slagsmål.

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?

Ja, det verkar så. Kan också va lite showoff.

Varför tror du? / varför inte?

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Ja.

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Tycker jag lär mig mer på övningar. Först kör man övningar sen tävling så vet man hur man ska göra.

Vad lär du dig då?

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Kan bli lättare att det blir fel oftare för man blir stressad när många kollar. Kan hända även när föräldrarna kollar, då blir man nervös och det blir fel oftare.

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Nej. Ganska lika. Alla är bra på olika saker, beror på aktivitet.

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Mest bandy det jag är bäst på och det är kul. Alla är bra på bandy, många kör bandy på fritiden så det blir ett bra spel.

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Ja, ibland. Springa en viss bit, kör ikapp. Ofta på somrarna kör jag å pappa gokart. Då blir det tävling.

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?

Bilaga 4:

Intervju med "Maria"

Flicka /pojke : Flicka, "Maria" 5b

Vad tycker du om Idrott?

Inte mitt favoritämne, men ibland gör vi roliga saker.

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

Gillar mest att dansa, och det jag gör på fritiden, promenerar också,

Idrottar dina föräldrar?

Min mamma dansar, och cyklar på träningscykel. Min pappa vet jag inte, är inte så mycket med honom. Om inte mamma skulle gilla att dansa hade nog jag inte heller göra det, hon har vunnit tävlingar och så i salsa å så. Jag har skojdansat hela mitt liv.

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att "köra" någon sport, typ basket?

Sport, typ matcher och sånt. Svårt att förklara, men det är nog det att då är det inte så mycket pauser, man kan bara köra.

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla.

Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Sådär med fyspass, roligare med matcher.

Hur mycket har ni tävlingar och "kör" olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Inte så mycket. Mest lekar.

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

Beror på klassen, men jag tycker inte riktigt att det är okej. Tycker det är roligt med tävling, men det är inte för att jag vill visa att jag är bäst utan för att man får köra.

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

Lika kul.

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

Det beror mest på vad vi ska göra. Det är inte lika kul när det är nåt jag inte är så bra på. Det är okej när de andra tittar. Eftersom jag känner min klass bra är det okej. Okända personer hade det varit jobbigt med.

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Nej, tror inte det.

Varför?

Skillnader mot lek?

Vad gör ni mest här på idrotten, tävlingar eller lekar / rörelseträning?

Är alla med då det är tävlingar?

Det finns en person, om hon inte tycker om det vill hon inte göra det. Då vägrar hon nästan att delta. Hon gillar inte sport så mycket, hon tycker inte hon är så bra på saker och så.

Är alla med då det är lekar?

Hon är med när de tär lekar, det är tävlingar som förstör det. Alla är med när det är lekar.

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Beror på vad vi ska göra. Om det är i lag tycker alla det är roligare, ingen som är sådär showoff och måste visa sig så bra. Beror på vad vi gör om det blir hetsigt eller så, om det är fotboll kan det bli avslaget för några.

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

Har inte hänt.

Varför?

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?

Lättare när vi kör alla tillsammans.

Varför/ varför inte?

Då blir det mer blandade lag. Några vill vara med dom här. Ja å mina tjejkompisar, vi vill ju kanske vara med varandra, men oftast är det ändå bättre att blanda. Att det blir jämna lag är viktigast.

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?

Nej, killar tycker nog mer om det än tjejer.

Varför tror du? / varför inte?

Dom är mer tävlingsinriktade. Jag har aldrig sett en tjej bli så värst ledsen för att hon inte vann och så, men en del killar kan bli det. Tjejer är bättre förlorare.

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Ja, bra självförtroende i det.

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Nej, man lär sig lika mycket med båda.

Vad lär du dig då?

Många saker samtidigt.

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Nej, har inte tänkt på det.

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Finns folk som det går bättre för, såna som tränar mycket på fritiden. Finns nåra som inte tränar på fritiden som det också går bra för.

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Dans!

Men jag skulle inte vilja att vi tävlade i det, utan dansade för skojs skull. Kul både att improvisera och att lära mig koreografier och färdiga danser.

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Dansspel, på weee som heter dance.

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?

Bilaga 5

Intervju med "Frida"

Flicka /pojke :

"Frida" 4a

Vad tycker du om Idrott?

Ibland när vi sitter å pratar, men när vi leker är det roligt. Banor och sånt är kul.

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

Spelar tennis och dansar. Dansar själv och med kompisar, inte med i nån dansklubb.

Idrottar dina föräldrar?

Pappa spelar fotboll och lillebrorsan, men jag är inte intresserad av det.

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att ”köra” någon sport, typ basket?

Banor. Matcher roligare än kull. Kull är lite tråkigt, för det är samma. Matcher är mer kämpa.

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla.

Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Banor är roligast.

Hur mycket har ni tävlingar och ”kör” olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Inte så mycket matcher, mer banor. Mycket kull. Vi leker ganska mycket. Inte så mycket tävling, bara ibland.

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

Det är roligt att köra matcher, men det beror på vilka som är med. Känns okej med tävling och jämföra sig.

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

Bara roligt. Lätt o komma överens.

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

Inte jobbigt. Det går bra för mig när vi tävlar. Jag bryr mig inte så mycket om det inte skulle gå bra för mig en dag på tävling.

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Spännande med tävling, men beror på vilka. Bara fotbollsmatch är inte så spännande. Det enda man gör är ju skjuta med bollen och försöker göra mål. Om man gör tävlingar med banor och sånt är det roligt.

Varför?

Fotboll är en tråkig aktivitet, banor mer spännande. Mer spännande med banor om det är tävling än när man bara leker och ska runt.

Skillnader mot lek?

Vad gör ni mest här på idrotten, tävlingar eller lekar / rörelseträning?

Banor. Var mer lekar förut när vi var mindre. Mycket röris, det är sång, och rörelser som beskrivs och man tränar sin kropp.

Är alla med då det är tävlingar?

Alla är med förutom en kille. Men han är inte med på något på idrotten. Han hjälper bara till att plocka fram annars sitter han bara.

Är alla med då det är lekar?

Ja, verkar tycka det är roligt.

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Bli stressigt och hetsigt och högljutt. Ibland kan vara jobbigt när det blir för skrikigt, men tävling är roligt och mer engagerande för mig.

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

Nej, kan hända för killarna. Dom är mer tävlingsinriktade, viktigare att vinna.

Varför?

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?

Lättare tjejerna mot tjejerna.

Varför/ varför inte?

Killarna kan vara så hårdhänta när vi kör kull å så, så det kan göra ont. När tjejerna är mot tjejerna är det mycket enklare. Inte lika lätt att bli arga på varandra.

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?

Tror tjejerna tycker det är lika roligt.

Varför tror du? / varför inte?

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Ja, går bra.

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Ja ibland. Man lär sig lekar mer. Man lär sig göra leken även när det går snabbt.

Vad lär du dig då?

Att vara snabbare, bättre reaktionsförmåga.

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Blir svårare. Gör det inte lika bra. Lite slarvigare. Man tänker att man ska hinna.

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Ibland för tjejer ibland för killar.

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Fångarna på fortet. Både bana och tävling! Jag vill ha både och. Både lekar och tävlingar.

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Danstävling och idol.

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?

Det är kul. Vi är bra på dans. Man vill vinna, känna sig att man är bättre än alla. Om det är en riktig tävling kanske en del barn blir ledsna om de förlorar, men inte annars. Det är bra med tävling till när man blir stor, man lär sig vinna och förlora

Bilaga 6

Intervju med "Hanna".

Flicka /pojke :

Hanna, 4B

Vad tycker du om Idrott?

Kul, jobbigt, man blir trött. Inte jobbigt komma överens med kompisar.

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

Tycker om att röra på sig, att dansa. Hittar på själv, är inte roligt att bli styrd. Inte med i dansklubb. Skulle gärna idrotta mer på fritiden. Då skulle det va antingen basket eller tennis. Bra på dom.

Idrottar dina föräldrar?

Nej, ingenting. Inte promenader heller knappt. Beror inte på dom att jag inte har idrottat så mkt hemma.

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att "köra" någon sport, typ basket?

Olika saker. Både lekar och matcher.

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla.

Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Inte tävla är inte så kul, alla är för inriktade på att vinna. Roligare att leka, blir inte så höga krav. Ibland om man te x missar när man ska göra mål i fotboll så känns det som alla ska bua och säga va gör du? Därför undviker jag att försöka göra mål och passa till andra. En gång när jag var liten missade jag och då vann andra laget och mitt lag blev arga på mig.

Hur mycket har ni tävlingar och "kör" olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Inte så mycket spel, men vi gör lite av varje. Magnus berättar att man blir starkare på det sättet osv. men vi gör inte så mkt lekar längre, mer matcher nu. Vi lekte mer när vi var mindre. Skulle vilja att det fortfarande var mer lekar.

Varför?

För att det inte är så mycket prestationskrav och det var mycket roligare. Tycker inte tävlingmoment är så jättekul, att kämpa tillsammans gör bara att det blir mycket stress.

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

Se ovan.

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

Ett skönt avbrott från den andra undervisningen, inte så mycket krav.

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

Jag bryr mig inte så mycket om det. Jag känner att jag kan lära mig av den personen/ laget.

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

När han säger det känner jag, ”jaha, hoppas att det inte blir stressigt. Det känns jobbigt, det blir mer krav från dom andra.” känns bättre om Magnus säger att det inte är någon tävling. Fast man kan inte säga att läraren sa att det inte är någon tävling, då blir kamraten sur. Det är för att alla tror alltid att man har rätt (kamrater). Påverkar på rasten också. Om man säger så blir personen sur och kanske säger att man inte vill va dens vän.

Tror du man kan lära sig samma sak i lekar som tävlingar?

Ja det tror jag faktiskt!

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Ja, samarbete. Tänka på att passa andra, att tänka på att man inte bara själv ska ha bollen. Försöker passa till dom som inte har haft bollen så mycket, så dom hänger med och inte känner sig utanför.

Varför?

Skillnader mot lek?

Tävling: blir stressigt och hetsigt. Alla gapar ”passa till mig!”, alla är mina vänner, så jag vill inte såra någon. Försöker få så alla spelar med alla. Det värsta som kan hända är om jag inte blivit passad och jag måste säga, passa mig. Ibland tar dom fel på person och tror att jag blivit passad jättemycket.

Är alla med då det är tävlingar?

Oftast, men det händer att någon blir så sur/ ledsen att den går ut eller så. Ibland tänker jag bara ”nä inte det nu igen”. Jag är lite rädd för bollar. Jag har fått basketbollar i huvudet. Ännu jobbigare när det är tävling. T ex förra veckan så blev det för många bollar i passningar i basketträningen, vi hann inte med att se bollarna och vända er om i tid och allt. Fick en boll i huvudet då. Magnus kunde tagit mindre bollar, eller mjuka bollar.

Är alla med då det är lekar?

Vad jag vet är alla med. Ibland säger Magnus att vi ska göra nåt den gången men så gör vi nåt annat, typ en lek istället för en basketmatch. Då kan jag tänka, jaha jag har förberett mig i onödan. Leka känns lättare. det är jobbigt när dom andra skryter för att de vann den och den tävlingen. Ibland är det jobbigt när man ska välja lag. Det är flera som vill vara med en men man vet inte vem man ska välja. Finns en speciell tjej som jag väljer lite oftare för att hon blir ledsen lätt om hon inte blir vald.

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Lite olika. Ibland tänker någon, nej match igen, åh nej. En del tänker antligen match. Beror mycket på vad man ska göra, t ex vid fotbollsmatch säger jag neeej. Killarna säger mest ja! Vi tjejer gillar mest basket. Basket är lättare. På fotbollen kan man ibland va rädd att passa till andra laget. Svårt att se vilka som är i vilket lag. Kanske kan köra inne så är det lättare att se vem som tillhör vilket lag. Samtidigt bra att träna det man inte är bra på.

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

En del är ju så tävlingsinriktade säger dom ni gjorde fel, det där gills inte, det där är fusk, även om man gjort rätt. Dom klarar inte av att förlora. På lekar brukar jag mest ignorera om någon säger att det är en tävling. Det här ska ju va kul, ingen tävlinggrej.

Varför?

Tex om man räddar någon står personen och väntar och gör fel. Då kan det bli bråk. Men jag försöker undvika att dras in i bråket. Men en del börjar bråka då. Man börjar bråka för att man vill vinna, man vill att alla ska heja på en.

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?

Tjejer brukar inte bråka så mycket. Killarna brukar hålla med killarna och tjejerna håller med varandra. Det är lättare för att vi tjejer är vänner med varandra.

Man visar mer hur man gör om nån gör fel personen istället för att bråka. Om man ska välja lag kan man ju välja sina bästa vänner, då kan några bli sura på en och känna sig utanför. Det kan hända men det går över fort om man säger jag valde dig förra gången.

Mindre pressat om man spelar tjejer mot tjejer, det blir roligare, man skrattar åt om nån snor bollen, blir mer på skoj. Lättare att ändå kämpa, för man är inte så pressad, ingen kommer säga att det är fusk eller du gör fel.

Killarna bråkar mer. Tävling är inte så viktigt för oss tjejer, killarna är mer tävlingsinriktade.

Varför/ varför inte?

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?

Lite olika. En del tycker det är roligt och är väldigt tävlingsinriktade. Ibland kan det bli bråk om ifall det är ett stort eller litet fel och så. Det är jobbigt ibland också för läraren brukar säga att vi pratar för mycket när vi försöker hjälpa varandra. Man kanske vill säga förlåt eller hjälpa men då säger kanske fröken sitt på era platser och var tysta. Det är typ bara på lektionen man kan säga det till personen för på rasterna kan personen gå iväg, men det kan den inte göra på lektionen. Man vill inte säga det rakt ut, räcka upp handen heller för att då kommer alla andra undra, jaha, vad hände? Va har ni bråk om? Man vill inte att fröken ska lägga sig i.

Varför tror du? / varför inte?

Jag brukar inte göra så att det syns. Jag försöker säga vi kan lösa det här själva, vi är inte små nu. Vill gärna inte blanda in läraren.

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Ja det brukar gå bra. Brukar mest försöka att inte göra mål. Men ibland blir det ju så. Det blir för mycket press då. En del motståndare säger "yes" när man missar, då tänker man "hallå!" det beror på vilka man möter. Ganska bra självförtroende i tävlingar ända. Jag brukar mest va i lag med min grupp. Jag har många vänner där, så då

funkar det bra. Om vi inte spelar i grupper tänker jag hoppas jag hamnar med någon jag kan lita på!. Jag vill helst inte hamna med en viss kille i min klass för han är så tävlingsinriktad.

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Ja, jag tycker det bra att lära sig kasta och sånt på idrotten, man tänker ändå att det är på låtsas. Jag brukar titta hur någon som spelar en viss idrott för att se hur den gör och lära mig.

Vad lär du dig då?

Samarbete. Man lär sig passa till varandra och hjälpa varandra. Lär sig va snabb och passa och att tänka fort.

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Hade varit bättre om det inte var så många tävlingsinriktade personer. Kan till och med hända att någon gör illa sig bara för att någon är så tävlingsinriktad. Tror man kan leka det istället så blir ingen skadad. I lekar fuskar personer mer, det är mer accepterat.

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Det beror på vad det är för något. Ibland är man stressad, men ibland slappnar man av, man tycker att man gjort sitt. När man är stressad glömmer man mer hur man ska göra. När man tränar tänker man inte at det är poäng och då gör man bättre. En del blir okoncentrerade om det inte är tävling.

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Brukar gå bra för en tjej i min klass, en annan tjej är jättebra på fotboll.

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Leka mest, gå runt å göra saker. T ex gå uppför en grej å ner, typ banor och sådant.

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Vi gör mest andra saker. Ska nog göra det mer när jag blir äldre.

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?

jag tänker ganska mycket, funderar. Det är ibland bättre med böcker utan bilder, då kan man föreställa sig själv. Tänker att jag inte vågar fråga läraren. Kan va vännerna och kamraterna också.

Bilaga 7

Intervju med "Fredrik"

Flicka /pojke :

"Fredrik" 4a

Vad tycker du om Idrott?

Det är kul, tycker om det, man får röra på sig. Man får komma från klassrummet.

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

Kör fotboll med kompisar.

Idrottar dina föräldrar?

Ja, pappa går på gym. Mamma går promenader.

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att "köra" någon sport, typ basket?

Tävlingar!

Varför?

För då är det någon som vinner. Om man kör kull tar det aldrig slut, inte så mycket poäng med kull. Men de e ändå kull. Man kan ju tävla mot sig själv och kolla hur många gånger man blev kullad. Vi killar räknar och kollar efteråt hur många som blir kullad. Vi leker sombie som är en utslagslek på raster. Då samarbetar vi i att slå ut de andra. Läger upp strategier för att ta de andra. Tänker strategiskt på hur jag ska vinna och bli sist kvar. Det roligaste är att vinna.

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla.

Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Tävlingar är roligast, typ fotboll och basket. Lika kul med stafetttävlingar som sporter. Jämför sig som är kul.

Hur mycket har ni tävlingar och "kör" olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Vi gör alltid något. Rättså mycket tävlingar. Också kör vi kull som uppvärmning. I 3an körde vi massor med kull.

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

Ingen poäng med det. Om alla får kör är det bra. Om det är lagom med lekar är det okej annars kan det bli tråkigt.

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

Yes det är tävling tänker jag. brukar ofta fråga vad vi ska göra. Kan fråga ibland om det är tävling. Ibland blir det att vi tävlar även om ingen sagt att de tär tävling, ibland inte.

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Ja, mer spännande. Ibland bryr ja mig inte om det är spännande eller inte, jag vill bara köra. Kämpa är det roliga. Finaler kan va spännande.

Varför?

Skillnader mot lek?

Lekar är inte så spännande.

Vad gör ni mest här på idrotten, tävlingar eller lekar / rörelseträning?

Är alla med då det är tävlingar?

En i vår klass, vill inte va med. Blir en för lite i vår grupp för att han inte är med. Han är inte med på nånting. Ingen annan som blir att dom vägrar va med.

Är alla med då det är lekar?

Ja, alla utom samma kille är med.

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Ibland tänker vi lite konstigt. Vi missförstår när vi plockar fram så kan det bli bråk. Man märker inte vad dom andra tycker. Blir lite hetsigt och högljutt, men det är okej. Stressigt. Men det är okej, jag blir engagerad, det är bra.

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

Nej. Händer mer när det blir kull, typ jag blev inte kullad. Händer ibland i sporter med regler, man tycker inte samma.

Varför?

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?

Tycker det är roligare när vi spelar killarna mot tjejerna. Ibland är tjejerna kaxiga så då hämnas vi lite. Vi brukar vinna om vi kör så. Om det är nåt som vi killar inte gör normalt typ hoppa hopprep kan tjejerna vinna. Ingen skillnad i hur mycket bråk om vi kör killar mot killar.

Varför/ varför inte?

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?

Jag tror det.

Varför tror du? / varför inte?

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Ja, har bra självförtroende att tävla.

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Ja, vi brukar lära oss mycket. Lär mig lite mer när vi tävlar, men försöker mer när vi tävlar.

Vad lär du dig då?

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Jag är lika bra på att göra mål å så under match som när man bara tränar. Lite stressigare under match så det blir lite svårare.

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Nej, mer ordentligt, man bryr sig mer om att lyckas.

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Ja, och dom idrottar mycket på fritiden.

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Tävla, fotboll.

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Fotboll. Basket också eller kull.

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?

Alla vill det, lätta bra sporter.

Intervju med ”Sofia”

Flicka /pojke : Sofia 5a

Vad tycker du om Idrott?

Är roligt, och inte behöva sitta still. Skönt att röra på sig. Både i skolan och på fritiden.

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

jag rider, och simmar ibland.

Idrottar dina föräldrar?

Min mamma rider, och pappa ska nog börja springa ute. Eftersom mamma rider började jag också tycka om det, min syster gör det också.

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att ”köra” någon sport, typ basket?

Roligast med banor. Jag gillar tävlingar också. Men när det är banor får man öva på nån grej på varje station.

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla.

Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Det är också roligt, det kan va jobbigt, men jag tänker att jag inte ska ge upp, vill gärna bli lite starkare och så.

Hur mycket har ni tävlingar och ”kör” olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Vet inte riktigt.

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

Man vill gärna vinna, men man blir glad om nån annan vinner också. Så det spelar inte så stor roll. Det är kul.

Jag vill inte komma sist varje gång, men jag bryr mig inte så mycket om vem som vinner.

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

Det är bra. Roligt och finns mening med det. Man har kul för stunden.

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

Det är inte så kul, om man har vunnit ganska många gånger går man runt och säger till den som är sist och säger att den är dålig. Dumt att jämföra sig så mycket här i skolan, bättre att bara köra. Man kan köra tävlingar i skolan utan att det är fokuserat på tävling. Det är inte så många som tänker på vem som vinner och så. Jag tävlar mest mot mig själv.

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

Först kanske man blir lite nervös, man undrar hur det ska gå. Det är okej att de andra tittar, det brukar gå bra.

Vissa bryr sig mycket när de andra kollar, om dom inte kan göra det så bra.

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Roligt, mer spännande.

Varför?

Skillnader mot lek?

Vad gör ni mest här på idrotten, tävlingar eller lekar / rörelseträning?

Är alla med då det är tävlingar?

Nej de flesta är med. I alla aktiviteter. Om man verkligen inte vill måste man inte.

Är alla med då det är lekar?

Alla är med, man gillar olika lekar, men alla är med på allt.

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Vissa kan bli hysteriska och ska vinna. Men de är väl roligt att dom vill klara det också. Blir mer fart, det kan va kul.

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

A det händer oftare. Kan va så att man tror att de andra laget eller nån person fuskar och så blir några arga på det.

Varför?

Kanske är för om man är i nåt lag vill man vinna själv. Man hittar på saker, typ att de andra fuskar för att vinna själv. Många är dåliga förlorare. Det är bra att öva på att man vinner och förlorar och att man inte alltid kan vinna.

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?

Bättre när det är blandat.

Varför/ varför inte?

Killarna kanske är mer kompisar med varandra.

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?

Nej.

Varför tror du? / varför inte?

Vet inte men det känns som att killarna är mer tävlingsinriktade på nåt sätt. Viktigare för dom att vinna.

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Ja, går bra. Bra självförtroende i tävling.

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Ja, för när man tävlar är det lite mer på allvar. Man försöker mer då, så lär man sig bättre.

Vad lär du dig då?

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Nej, man gör det bättre när man tävlar, för då har det betydelse.

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Nej, inte så stor skillnad. Förut kanske mer så. Men dom har slutat nu.

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Hinderbana. Inte på tid eller tävling, bättre när man för öva i lugn och ro, men man ska ändå kämpa. Finns en del som alltid tävlar även i banor, även om det inte är någon tävling. Dom kör det snabbaste dom kan. Dom tävlar mot sig själva mest.

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Ibland på rasterna på fotbollsplanen kör vi ibland så kör vi en tävling som heter trasan i mitten, men det är mycket på lek. Inte så mycket för att vinna utan på lek.

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?

Intervju med "Johan"

Flicka /pojke : "Johan" 4a

Vad tycker du om Idrott?

Kul, men inte mitt favoritämne.

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

Kanske ska börja på fotboll, spelar nästan bara fotboll på rasterna. Spelar för att de är kul.

Idrottar dina föräldrar?

Pappa tränar, har hemmagym. Mamma tränar på gym ibland borta ibland.

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att "köra" någon sport, typ basket?

Olika, beror på vilket humör ja är. Ibland om ja spelat t ex basket på rasten kanske jag vill spela det på idrotten. Gillar å köra redskapsbanor. Man får springa runt å hoppa å klättra å så, de är kul. Gillar lektävlingar också, typ spökboll å killerball.

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla.

Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Lek å tävlingar är roligare. Mer poäng med det.

Hur mycket har ni tävlingar och "kör" olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Vi kör ofta samma sak 2 lektioner, typ basket, det är olika teman. Kör inte spel å matcher så ofta. Mycket redskapsbana. Fångarna på fortet blandning av redskapsbana och tävling. Inte så mycket tävlingar, mer lektävlingar.

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

Det är okej med tävling. Man kan ju inte vinna hela tiden. Man får ta att om man förlorar så förlorar man.

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

Om man kör kull t ex kan man inte tröttna på, det är ju inte så att man står på ett ställe hela tiden, kul för att man får röra på sig.

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

Nej, de är lungt.

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Gillar de för att de är kul, inte så mkt mer spännande. Inte att ja tänker å va spännande med tävling. En fotbollsmatch på fritiden i lag hade vart mer spännande.

Varför?

Skillnader mot lek?

Vad gör ni mest här på idrotten, tävlingar eller lekar / rörelseträning?

Är alla med då det är tävlingar?

Ja, om de är nån tävling som inte är i idrotten utan här i skolan tror jag man kan välja om man vill va med. Men på idrotten är alla med.

Är alla med då det är lekar?

Ja. Fast om man skadat sig på rasten kanske man inte är med. Man kanske tänker va trist med lek, ingen poäng med det, men alla är ändå med.

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Finns många tävlingsinriktade i klassen, dom kanske skryter lite. Blir mer hetsigt och höglutt, blir lite jobbigt när alla skriker, blir stressigt och man känner sig mer pressad. Jag gillar själva tävlingarna, men det högljudda är jobbigt.

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

Nej, men om nån fuskar, då kan man bli arg på den. Det brukar va anledningen. Om nån råkar slå till en tror man att det är med flit och då blir man arg. Folk blir lite slarvigare. Kanske om man råkar passa motståndare kan andra i laget bli arga på en.

Varför?

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?

Nej, spelar ingen roll.

Varför/ varför inte?

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?

Beror på om tjejerna gillar sporten vi ska köra. Om nära tjejer gillar å köra bandy t ex kan dom gilla att göra ja gillar inte bandy så mkt, vissa kanske inte gillar basket, så samma sak med killarna.

Varför tror du? / varför inte?

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Ja, fast ibland blir det ojämna lag. Typ dom bästa mot sämre vet inte varför det blir så, läraren kanske delar upp lite fel.

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Om man springer får man bättre kondition. Tror inte man blir smartare av det. Samma sak om det är lek eller tävling.

Vad lär du dig då?

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Nej, de går lika bra.

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Beror på vad för sport. På fotboll är de t ex vissa i klassen.

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Redskapsbana. Gillar å klättra å de.

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Ibland. Fotboll.

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?

Bilaga 10

Observationsschema tävlingspraktik

Observation av tävlingspraktik i Idrott och Hälsa i skolan.

Användande, hur frekvent?

Lektion 1, används ca halva lektionen,

Lektion 2. Direkt efter uppvärmning.

Lektion 3. Direkt efter uppvärmning.

Lektion 4. Tävling utgör hela lektionen. Detta i form av lagspel, fångarna på fortet.

Lektion 5. Blandax. Redskapslekar.

Hur ändras lektionen?

Blir hetsigare, fler konflikter. Barnen blir mer ”taggade”, mer aktivitet då tävling används. Vissa barn följer inte reglerna, de försöker vända reglerna till sin egen fördel. Att vinna är viktigare än ”fair play.”

Högt tempo. Hetsigt. Vissa konflikter kan ses, höga krav på varandra. Barnen har svårare att hänga med i aktiviteten, svårare att hinna göra rörelser bra eller med precision. Det hela handlar nu om att bli först.

Svårt att göra uppgiften rätt när stress blandas in. Många glömmer då bort viktiga instruktioner, koncentration och precision under uppgiften. I barnens perspektiv är det viktigaste att vinna eller att vara så snabb som möjligt.

Fångarna på fortet

Tävlingen bygger samtidigt på samarbete, inom det egna laget, vilket är positivt. Vinner man respektive förlorar så vinner/ förlorar hela laget. Barnen är taggade och tycker att aktiviteten är rolig.

Lektion 5, blandax.

Märkbart lugnare stämning, ingen hets. Barnen försöker göra uppgifterna så snyggt och bra som möjligt. Inget prestationsmoment inblandat, alla övningarna går ut på upplevelse och lek, samt fysisk träning och motorik, men för barnen inriktat på *lek*.

Deltagande?

Vissa elever får inte vara med lika mycket då aktiviteten inriktas på tävling.

De flesta av eleverna deltar aktivt. Bra deltagande i tävlingspraktiken under alla lektioner., men man kan märka av en viss oro hos eleverna, de tänker på att de måste *prester*a. Vissa blir nervösa, vissa tycker det är jätteroligt, vissa blir väldigt hetsiga och kommer inte ihåg instruktioner eller struntar i dom, vissa känner obehag.

Fångarna på fortet

Bra deltagande.

Blandax: bra deltagande.

Utpekande / Inte utpekande tävling?

Utpekande form av tävling används. I vissa moment utför barnen en uppgift då alla de andra väntar på sin tur och blir passiva, vilket gör att alla de andra har uppmärksamheten riktad mot den som gör uppgiften. Ett misslyckande i denna situation blir utpekande och obehagligt.

Läraren har ändå ett bra upplägg i form av mindre grupper. Så aktiviteterna fungerar ändå bra

Fångarna på fortet

Kan vara utpekande inom det egna laget för individen, dock inte inför hela klassen.

Stämning?

Hetsigare stämning, mer tempo, men ändå överlag bra stämning.

Verkar roligt, dock hetsig, krävande stämning.

Fångarna på fortet

Roligt, hetsigt, mycket tävlings och prestationstänk.

Blandax: bra stämning, lugnare stämning jämfört med lektionerna fokuserade i tävlingslogiken. Accepterande stämning, individen kan träna på övningarna utan krav.

Flickor / Pojkar, reaktion.

Vid uppdelning då flickor spelar mot varandra och pojkar mot varandra verkar tävlingsanvändandet fungera relativt bra.

Tävling tillsammans fungerar bra i en basket-övning i form av tävling. I denna övning är det bestämt att varje elev tilldelas ett försök att träffa korgen, och detta görs i turordning, man tävlar kollektivt i en slags stafett mot det andra laget.

Fångarna på fortet

Flickor och pojkar deltar ungefär lika mycket, fast man kan se att pojkarna är lite mer engagerade.

Blandax: Flickorna verkar vilja delta mer aktivt under leken, i logiken *lek och rekreation*.

Bilaga 11

Intervjuformulär till elever

Intervju med elever i åk 4 och 5.

Flicka /pojke :

Vad tycker du om Idrott?

Tycker du om att röra dig och vara fysiskt aktiv, och idrottar du på fritiden på något sätt?

Idrottar dina föräldrar?

Vilket är roligast, bara leka, typ kull-lekar, banor osv. eller att ”köra” någon sport, typ basket?

Det vi gör i skolans idrott gör vi av olika anledningar, ibland för att träna på en del rörelser, ibland i t. ex bollspel för att träna sina muskler samtidigt som vi har roligt osv. och ibland tävlar vi mot ett annat lag eller alla mot alla. Vilket tycker du mest om, lek, rörelseträning eller tävlingar?

Hur mycket har ni tävlingar och ”kör” olika spel där det gäller att vinna på idrotten här?

Hur brukar du känna då? Är det roligt att tävla mot andra på idrotten här i skolan eller är det bättre att leka?

När vi leker på idrotten, gör vi det för skojs skull och det spelar ingen roll om någon person är bättre än någon annan på just det vi gör då. Hur känns det?

När man tävlar jämför man sig med det andra laget, eller med de andra. Hur känns det?

Blir du nervös eller tycker att det är obehagligt då läraren säger att ni ska tävla på något sätt?

Tycker du det är roligt och mer spännande när ni har tävlingsspel eller lekar?

Varför?

Skillnader mot lek?

Vad gör ni mest här på idrotten, tävlingar eller lekar / rörelseträning?

Är alla med då det är tävlingar?

Är alla med då det är lekar?

Stämning, hur tycker du dina kamrater verkar tänka när det blir tävling?

Händer det oftare att ni blir arga på varandra under ett tävlingsspel/lekar?

Varför?

Tycker du att det är lättare med tävlingar när ni spelar tjejerna mot tjejerna och killarna mot killarna?
Varför/ varför inte?

Tycker tjejer att det lika roligt som killar att tävla, köra matcher och jämföra sig?
Varför tror du? / varför inte?

Tycker du att det brukar gå bra för dig när ni tävlar på något sätt på idrotten här i skolan?

Tror du att du lär dig mer då ni tävlar på idrotten?

Vad lär du dig då?

Finns det något du missar när ni tävlar, något du skulle gjort bättre om det inte var tävling?

Blir det slarvigare om tävling är inblandat?

Varför?

Är det några speciella det alltid går bra för när det är tävling eller matcher?

Om du fick välja, vad skulle ni göra oftast då på idrotten?

Brukar du och dina kamrater ha något slags tävlingar på er fritid, då ni träffar varandra efter skolan?

Vad för slags tävlingar / lekar?

Varför dessa?